

500.424

MHC 2.960

VASÁRNAPI

UJSÁG

1867.

Felelős szerkesztő:

NAGY MIKLÓS.

Főmunkatárs:

SZÁSZ KÁROLY.

Kiadó-tulajdonos:

HECKENAST GUSZTÁV.

PEST, 1867.

NYOMATOTT HECKENAST GUSZTÁV NÁL.

Egyetem-utca 4-dik szám alatt.

Török Károly: Határozás . . . 50
Körtvélyessél . . . 465
Zilahy Imre: Rodostó . . . 86
Várad Gyusztó: Viselte a gyászt . . . 194

4. Élet- és jellemrajzok.

II. Rákóczi Ferenc (arckép) Thaly K.
Panos Koroneos, görög folkelő vezér (arckép) . . . 13
Nagy Péter, erdélyi ref. püspök (arckép) . . . 25
Háder György (arckép) . . . 49
Sárközy József (arckép) . . . 61
Pákh Albert (arckép) . . . 73
Deák Ferenc (arckép) sz. k. . . . 85
István főherceg (arckép) . . . 97
Csányi Dániel (arckép) . . . 109
Horváth Mihály (arckép) Szász K. . . . 121
Lonovics József (arckép) . . . 133
Gr. Batthyány Lajos (képpel) . . . 158
Bónis Sámuel (arckép) . . . 173
Véger Farkas (arckép) Pataki F. . . . 185
Tanáky Gedeon (arckép) . . . 197
Korakas Mihály s a kandiái folkéles (arckép) . . . 213
Don Benito Juarez (arckép) . . . 237
Bogovics Imre (arckép) Pauler Gy. . . . 253
Az első magyar független felelős miniszterium (9 arcképpel) . . . 271
Erzsébet magyar királyné (arckép) . . . 294
Pálffy Albert (arckép) . . . 305
Klapka György (arckép) . . . 321
Lukács Dénes (arckép) Kenessey A. . . . 333
Miksa, mexikói eszár (arckép) . . . 345
Abd-ul-Aziz Khán (arckép) Reményi K. . . . 357
A Landerer nyomdász-család (2 arcképpel) Szabó József . . . 381, 393
Perczel Mór (arckép) D. Farkas . . . 417
Peczval Ottó (arckép) . . . 429
Escobedo (arckép) Réthi L. . . . 445
Túrr István (arckép) . . . 477
Almás Balogh Pál (arckép) . . . 489
Perczel Miklós (arckép) D. Farkas . . . 501
Gr. Eszterházy Kálmán (arckép) . . . 513
Gr. Eszterházy Kálmán (arckép) . . . 525
Tisza Kálmán (arckép) . . . 537
Damjanics János (arckép) . . . 549
Földváry Károly (arckép) . . . 561
Mike Sándor (arckép) . . . 573
Déss Elek (arckép) . . . 585
Várdy Gábor (arckép) . . . 597
Garibaldí Menotti (arckép) . . . 621, 635
Gr. Beresényi Miklós (arckép) Thaly Kálmán . . . 621, 635
Bérczy Károly (arckép) . . . 683

5. Történelem, régiségek és rokon tárgyak.

Magyar hadvezérek az osztrák hadseregben:
21. Hg. Eszterházy Antal, 22. Verébelyi Zsigmond . . . 30
23. Gróf Gyulay Albert . . . 43
24. Szarvasy József . . . 54
25. Splényi Gábor . . . 78
26. Gróf Karacsy András . . . 103
27. Horváth Kázmér . . . 139
28. Vajna Gábor . . . 139
A francia hadsereg kivonulása Romából (képpel) . . . 40
A közönségi 67-es bizottság ülései (képpel) . . . 89
Máramaros régiségek (rajzokkal) P. Szathmáry K. . . . 91
A kivilágítás és fáklyás-zene febr. 18. Pesten (2 képpel) . . . 100
II. Rákóczi Ferenc levlétára. Thaly Kálmán. . . . 134, 146
Ó Felsége Buda-Pesten (képpel) . . . 136
Mátyás király sisakja (képpel) . . . 151
Benkó J. életéből. Gr. Mikó I. . . . 158, 174
A koronázás . . . 182
A miniszterek esküvételére (képpel) . . . 176
Kurucz esküvő-ésem (képpel) Thaly K. . . . 215
A Trattner-Károlyi könyvnyomda története (arckép) Szabó József . . . 225, 238
A magy. koronázási jelvények (képpel) . . . 282
A magyar korona története . . . 283
A magyar korona viszonyai II. József korában. Borsóky János . . . 283
Mária Terézia megkoronázása 1741-ben. Salamon Ferenc . . . 294
Képek a koronázásról:
1. A kardvágás (képpel) . . . 298
2. B. Orszay György, az ország zászlajával (képpel) . . . 308
3. Az eskü (képpel) . . . 328
4. A koronázás (képpel) . . . 350
5. A királyné díszkocaja (képpel) . . . 360
6. A magyar kir. testőrség (képpel) . . . 372
Közlemények egy magyar menekült hajósról . . . 307, 322, 334
Egy magyar levél Ausztráliából 1725-ből . . . 326
1848/9-iki esztateretek:
1. A kápolnai hid (képpel) . . . 335
2. A kápolna-bicskeli hid (képpel) . . . 336
3. Az izsaszegi csatáról (képpel) . . . 405
4. Hatvani ut (képpel) . . . 441
5. Budavára (képpel) . . . 609
Berezowski lövése (képpel) Réthi Lajos . . . 359

Szinyey József honvéd-főhadnagy . . . 430
1848/9-iki naplójából . . . 406, 418, 430
II. Rákóczi György fejedelem megválasztása és beigtatása (két arcképpel) Szilágyi Sándor . . . 453, 466, 478
A Bakony régészetihez. Turcsányi Andor . . . 470
Az eperjesi kollegium kétszázados örömnépe . . . 471
Gáspár honvédtábornok levele . . . 482
Nagy-Enyed, régészeti és történelmi tekintetben (3 képpel). P. Szathmáry Károly . . . 491, 508, 514
A börtönügy történetéből . . . 506, 518
A börtönügy történetéből . . . 542
Guyon sirja (képpel) . . . 542
Agyagfalva és az agyagfalvi rét. Jakab Elek . . . 543, 554, 563
Ferencz József látogatása Nancyban (képpel) . . . 565
Az indiai háború Éjszaka-Amerikában (képpel) . . . 576
Eszküdtészek esetei: O'Connell és társai a dublini esküdtészek előtt. R. E. S. . . . 578
Az 1791-iki országgyűlés első ülései . . . 587
Ferencz József látogatása Marie-An-toinette birtánában (képpel) . . . 589
A képviselőház ülései az akadémia-palotában (képpel) . . . 590
Rajzok a Bach-korszakból. Széchenyi-Blick-je után . . . 618, 623, 634
A haldokló I. Napoleon szobra a párisi világkiállításon (képpel) . . . 612
Az 1848-iki nemzetgyűlés megnyitása (képpel) . . . 626

6. Hazai táj- és néprajzok, közintézetek, népszokások, műtárgyak.

Selmecz vára (képpel) . . . 4
Szilveszter esteje Hajdu-Szoboszlón. Cs. Szathmári Károly . . . 18
Az erdélyi ref. püspökök lakánai romjai N.-Enyedben (képp.) P. Sz. K. . . . 28
A szent-benedekki kastély (képpel) Pataki Ferenc . . . 40
Zsibó. Bodó L. . . . 51
Az első magyar kendergyár. Apatinban (képpel) . . . 52
Az új-pesti kikötő télen (képpel) Kenessey A. . . . 53
Pusztá-Palota (képpel) Tandor A. . . . 54
Sümege (képpel) . . . 76
Az eperjesi kollegium (képpel) Palsky A. remetei g. e. templom (képpel) . . . 87
Halászat az Északi-tengeren (képpel) S. L. . . . 88
Vándorlásaim és élményeim Persiában (5 képpel). Vambéry Armin . . . 528, 539, 552
A rokkantak templója Párisban . . . 530
A római zsidóváros (képpel) S. L. . . . 565
A kiutalási laktanya (képpel) . . . 577
Tódor, az abisszínai király (képpel) . . . 600
Holgolandi partrészlet (képpel) . . . 638

8. Természettudomány, ipar, gazdaság és rokon.
Saturnus, az 1867-ik év uralkodó planétája. Sárady E. . . . 3
Természetes időjövendölések. D. Farkas . . . 30
Klemm I. fészekre vető burgonyakukoricza- és répaevető gépei (rajzokkal) . . . 43, 55
Egy szó a magyar korona történetéhez. Antalffy János . . . 299
A koronázási innovalások . . . 299
Egy magyar menekültől . . . 603

10. Apróbb czikkek.
Pályázati jelentések . . . 19
Két családi név gyakori toleserelése. Loja Károly . . . 31
Gazdatisztai menedék-egyesület. Esza M. . . . 67
Eszrevétel és helyreigazítás. Esza M. . . . 204
Naprendszerünk mintája. Barona Szanua . . . 204
Egy szó a magyar korona történetéhez. Antalffy János . . . 299
A koronázási innovalások . . . 299
Egy magyar menekültől . . . 603

11. Eredeti levelezések.
Egy magyar ember Ausztráliában. (Eredeti levél Queenslandból) . . . 7
A berlini magyar egyetéről. Takács Lajos. . . . 29
Magyarok agarázata Texasban. Ujházi József. . . . 89
Magyarok Ausztráliában. Dr. Kemény József . . . 127, 374
Magyar-szláv bál Münchenben. (Sepregy Ferenc) . . . 127
Debreczeni levél. . . . 138, 260
A Párisba utazóknak. (Párisi levél) Sz. D. . . . 163
Nevelésügy Moldva-Olahországhban. (Bukuresti levél) Kocs Ferenc. . . . 190
A világjáról. (Párisi levél) Sz. D. . . . 230
Kirándulás az Olt vidékére. (Bukuresti levél) . . . 312
Egy Ausztráliából vándorolt magyar. (Londoni levél) D. M. . . . 422
Salzburgi levél. Szabó Sámuel. . . . 422
Augsburgi levél. Szabó Sámuel. . . . 435
Mi újság Párisban? Szabó Sámuel. . . . 459
Ausztráliából. Dr. Kemény József . . . 483
Mexikóból. Sarlay P. . . . 579, 591
Viszpillantás a kiállításra. (Párisi levél) Irányi Dániel . . . 603

12. Állandó rovatok.
Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közlekedés. — Mi újság. — Egyveleg. — Nemzeti színház. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték.

Szegedi kántáló gyerekek (képpel) . . . 614
Varga János . . . 624
A házól zsidó (képpel) Réthi Lajos . . . 626
Mándor (képpel) . . . 630
Úngvár (képpel) . . . 630

7. Általános nép- és országisme.
Visszaemlékezések a tengerre (képpel) Kenessey Albert . . . 15
Az ós Róma mai romjai (képpel) . . . 18
Vastemplomok (képpel) . . . 28
Spanyolországi vázlatok (4 kép) 52, 63, 76
A denevérek fája (képpel) . . . 100
A moszkvai lelencház . . . 125
Medvevidál Moszkvában (képpel) . . . 148
Japán fővárosa (képpel) . . . 159
Japán lakói (képpel) S. L. . . . 175
Egy keresztény telep az Ucayali melletti Dél-Amerikában (2 képpel) S. L. . . . 187, 242, 374
A nemzetiségek a párisi kiállításon. (3 képpel) . . . 199
Topchane Stambulban (képpel) S. L. . . . 203
Az amerikai Sziberia. Sámii Lajos . . . 203
Képek Brit-Amerikából:
1. A Caribou-vidék és az aranyások . . . 216
2. Edmonson vára és a Krih-indiánok (képpel) . . . 216
3. A brit-amerikai erdővidék (képp.) . . . 228
4. A torkos-borz . . . 240
5. A tel (képpel) . . . 240
Vázlatok Montenegro fővárosából . . . 218
Mexikó mostani helyzete. S. L. . . . 242
Sarlas romjai (képpel) . . . 256
A moszkvai népművészeti kiállítás . . . 275
Egy néger falu Afrikában (képpel) . . . 326
Zsidó-ünnepek (képpel) . . . 338
A sfiakótták hegyes tartománya. S. L. . . . 338
A tatár badzsi (képpel) . . . 383
Kis-ázsiai török ház (képpel) . . . 384
Az ausztráliai vadak életéből . . . 386, 399
Querretaro (képpel) . . . 396
A világkiállításból: A svéd és amerikai népiszkola. Irányi Dániel . . . 597
Rabszolgarablás Kelet-Afrikában (képpel) S. L. . . . 408
Keletafrikai képek. Livingston utirajzaiból (képpel) . . . 443
Képek a párisi világkiállításról. Az orosz osztály (2 képpel) . . . 458
Chinai és japáni telepek (képpel) Forgó János . . . 492
Spanyolországi képek:
1. A sevillai dohánygyár (képpel) . . . 468
2. Sevilla cigányai (képpel) . . . 468
3. Egy akadémia (képpel) . . . 480
4. Alamanzás temetés (képpel) . . . 506
Halászat az Északi-tengeren (képpel) S. L. . . . 480
Vándorlásaim és élményeim Persiában (5 képpel). Vambéry Armin . . . 528, 539, 552
A rokkantak templója Párisban . . . 530
A római zsidóváros (képpel) S. L. . . . 565
A kiutalási laktanya (képpel) . . . 577
Tódor, az abisszínai király (képpel) . . . 600
Holgolandi partrészlet (képpel) . . . 638

A komló-tenyésztés érdekében. Dr. Sikor . . . 411
Villámképek. Könyves T. K. . . . 445
Az időszámítás Angliában. Dapsy L. . . . 455
A varró-selyem mint mérgekverő . . . 458
A szivacs . . . 458
A korall-halászat (rajzzal) Dr. S. J. . . . 469
A kakaó vagy csokoládé. Szóvathy Lajos . . . 483
Az osztriga (rajzzal) Dr. S. J. . . . 494
Az elefánteset . . . 495
A csillaghullás. Könyves T. K. . . . 507
Az emelő-állatok vándorlete (képpel) Russ K. után Sámii L. . . . 515
Az új-caledoni vampyr (képpel) S. L. . . . 542
Egy ártalmas éji lepéről (rajzokkal) Kócsi Károly . . . 555, 566
A dé. Közl. Könyves T. K. . . . 566
A japáni gazdálkodás. Dapsy L. . . . 579
A pók-birodalom (rajzzal) Szóvathy Lajos . . . 602
Nehány rovar életpályája (rajzokkal) Dr. Stoy J. . . . 626, 639

9. Vegyes tartalom.
Téli világ (képpel) . . . 4
A magyar hírlapok 1867-ben . . . 18
Régi mértékek versek. Ráczkevi Greguss Agost beszéde Pákh Albert sirjánál . . . 71
Az országos örömnépe . . . 99
A pesti tornaegylet dísztorozása 1867. febr. 2-án (képpel) . . . 112
Vajda-Hunyad vára . . . 113
Reggel az erdőben (képpel) . . . 123
A képművészeti társulat régiség-kiállítása . . . 151
A Lesbos szigetén történt földindulás . . . 164
A szimulacris (képpel) . . . 374
Az országba visszahozott koronához 1791 . . . 286
O Felségei udvara . . . 287
Egy nő-orvos (képpel) . . . 372
Az orsz. magyar gazd. egyesület budai kertész-, szőlész- és pinceszemerekek képezeletének keletkezéséről. Bantz Ferenc . . . 398
A magyar orvosok és természetvizsgálók XII. nagygyűlése (képpel) . . . 409, 420, 431
A budai vinczellér- és kertészképző tanintézet közvilágítása. Poldosári . . . 422
III. Napoleon Salzburgban . . . 423
Zászlószentelés az aradi daláriünnepélyen (képpel) . . . 434
Napoleon császár lakosztálya Salzburgban . . . 434
Büvisbájos imádságok. Bodó Lajos . . . 446
Közegészségügyünk állapota. Dunántúli . . . 447
A Petőfi-ünnep Félégházán . . . 519
Víziradás Ausztráliában . . . 581
Egy különös újjávirág. Szerényi Bódog . . . 555
A magyar irok segélyegylete . . . 615
Az év végén. Nagy Miklós . . . 640

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft. Csúpan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csúpan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetőleg: Egy, négyezer hasábját petít sor, vagy annak helyre egyszeri ígatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre néve kiadó-hivatalsuk számra hirdetményeket elfogad Hamburg és Altonában: Haasenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Jaeger könyvkereskedése. — Bécsben: Oppelik Alajos. — Bélyeg-díj külön minden ígatás után 30 ujr.

II. Rákóczi Ferencz.
(1676 — 1735.)

A magyar történelem egyik legkiválóbb hősenek arcképeivel nyitjuk meg lapunk ez évi folyamát. Régen tartozunk e képpel olvasóinknak, mert hiszen Mátyás királyon kívül alig van a magyar történelemnek férfja, ki mélyebb nyomokat hagyott volna hátra a nép emlékezetében, mint II. Rákóczi Ferencz, kinek nevét e hazában még ma is annyi hely, tárgy és név örökíti, még a be-regyármegyei rúthén földművelő nyomorú viskójában is.

Magát ugyan Thököly Imrénének később sikerült kiszabadítnia: de szeretett gyermekeitől — Ferencztől és Juliától — a sebzett szívü anyának örökre búcsút kelle vennie. A ritka erélyü asszony, mint tudjuk, férjével egyetemben Kis-Ázsiában halt meg, számkivetésben.

Rákóczi Ferencz élete s a nevével összeköttetésben álló események sokáig zárt könyv volt e hazában s igen hiányosak voltak az ő viselt dolgaira vonatkozó adatok; de újabb időkben, midőn a tudományos buvárlat előtt is mindinkább lehullanak a korlátozó bilincsek, a kor felvilágosult és higgadtabb szelleme e részben is sok új és ismeretlen adatot hozott napvilágra s Rákóczi korának is hiebb képét fogja ismerni a magyar közönség.

Magát ugyan Thököly Imrénének később sikerült kiszabadítnia: de szeretett gyermekeitől — Ferencztől és Juliától — a sebzett szívü anyának örökre búcsút kelle vennie. A ritka erélyü asszony, mint tudjuk, férjével egyetemben Kis-Ázsiában halt meg, számkivetésben.

Ö 1676. szept. 4-kén, a ma is fennálló borsi-i kastélyban, Zemplénvármegyében született; Felső-Vadászi I. Rákóczi Ferencz, választott erdélyi fejedelemnek és Zrinyi Ilonának volt fia, s unokája egy részről a Gyalunál török kardok csapásai alatt elhullt II. Rákóczi György erdélyi uralkodó fejedelemnek és Báthory Zsófiának, másrésztől a németújhegyi vérpardon a magyar szabadsággért elvert horvát, dalmát s tótországi bán Zrinyi Péternek és Frangepán Katalinnak.

Magát ugyan Thököly Imrénének később sikerült kiszabadítnia: de szeretett gyermekeitől — Ferencztől és Juliától — a sebzett szívü anyának örökre búcsút kelle vennie. A ritka erélyü asszony, mint tudjuk, férjével egyetemben Kis-Ázsiában halt meg, számkivetésben.

Ekkép ugyszólván egyedüli utóda és örököse vala a Rákóczi, Báthory, Zrinyi és Frangepán híres nagy nemzetségeknél, — s dedányja Lorántffy Zsuzsánna — a dicső emlékeztü I. Rákóczi György fejedelem neje — után a Lorántffy-családnak is egyetlen ivadéka; sőt miután anyja, első férjét Ferenczünk születése után néhány hó mulva elvesztvén, Thökölyi Imréhez ment nőül: e

Magát ugyan Thököly Imrénének később sikerült kiszabadítnia: de szeretett gyermekeitől — Ferencztől és Juliától — a sebzett szívü anyának örökre búcsút kelle vennie. A ritka erélyü asszony, mint tudjuk, férjével egyetemben Kis-Ázsiában halt meg, számkivetésben.

Magát ugyan Thököly Imrénének később sikerült kiszabadítnia: de szeretett gyermekeitől — Ferencztől és Juliától — a sebzett szívü anyának örökre búcsút kelle vennie. A ritka erélyü asszony, mint tudjuk, férjével egyetemben Kis-Ázsiában halt meg, számkivetésben.

II. RÁKÓCZI FERENCZ.

badeni örgróf táborába ment a Rajna mellé. E vidéken ismerkedett meg aztán egy bájos ifjú hercegisasszonnyal: Károly, hessen-rheinfelsi uralkodófejedelemlével Karolina-Amália nevű leányával, a kivel eszakhamar házasságra lépett, s a császártól „a római birodalom hercege” címet is megnyeré.

A fiatal pár hol Rákóczi bécsi palotájában — a Himmelfort-utczában a mai gr. Fürstenberg-ház, hol a fejedelem magyarországi uradalmain: s ezek között leginkább Munkács, Sáros-Patak, Szerencsen vagy Nagy-Sároson lakott. Rákóczinak bő alkalma nyílt az idehaza tartózkodása alatt színrel színre megismernednie nemzete akkori elnyomott állapotával, a melyen szíve vérzett. De a Rákócziak, Zrinyiek utódát folyvást kémeztették körül, és ezt ő jól tudta; az idő is a kezdeményezésre — mint azt ő éles észszel belátta — még nem érkezett el. Azért apai szerencsétlenségük okulva, 1697-ben, midőn a hegyaljai nép — épen az ő jobbágy-sága — Tokaji Ferencz s Szalontay György vezérlete alatt a cs. kormány ellen fegyvert fogott: Rákóczi, hogy a gyanút elhárítsa magáról, rögtön Bécsbe siet, s hűségét jelöl felajánlva a császárnak magyarországi jószágait, az örökös tartományokban fekvő hasonló értékű javadalmakért. Ezen eljárása annyira meggyőző Leopoldot Rákóczi hűsége felől, hogy a cserét nem is látta szükségesnek elfogadni.

Utótt azonban a cselekvés órája. 1700. őszén meghalván Don Carlos király: kitörőben volt az Európát verbe borító spanyol örökösödési háború. Európa két nagy táborra szakadt: az egyikben a fő Leopold császár volt, a másikban XIV. Lajos, a francziák királya. Rákóczi elérkezettnek hitte a pillanatot nemzete fölszabadítására, s a kifogástalanként megválasztott királyra visszavivására. 1700. nov. 1-én tehát sárosi várából levelet intézett az ügyben XIV. Lajoshoz, a ki bécsi követé Villars örgróf által már azelőtt ajánlatokat tettét volt a nagy szerepre hivatott fiatal hercegnek. A levélvivő — belga születésű, Longueval nevű badei Lajos ezredbeli tiszt — azonban, a ki Rákóczi kegyeibe behizelegvén magát, bizalmával rútol visszatért: titkon megjelenté a dolgot a bécsi udvarnak, melynek kéme volt. Ez egyelőre hagyta folyani a negotiatiót, hogy Rákóczit aztán annál könnyebben berántassa az örvénybe. Longueval jött és ment; meghozta XIV. Lajos biztató és ígérő választ Rákóczinak, a melyet természetesen Bécsben előbb elolvastak, mint Nagy-Sároson. Midőn pedig Rákóczinak 1701. febr. 11-kén irt újabb levelét vitte volna a belga Versaillesbe: a bécsi miniszterium ezt elolvastván, jónak látta Rákóczit sárosi kastélyában ápril 18-án éjjel Solari tábornok által elfogatni s a német-újhegyi várba hurcoltatni; itt épen azon börtönbe záratta, a melyből azelőtt 30 évvel öregapja, Zrinyi Péter a vérpadra lépett. Rákóczit idegen bíróság elé állították s ausztriai törvények szerint jártak el ellene; ez ellen ő, mint magyar főnemes, érelyesen tiltakozván, a vádpontokat kezébe sem vette, s magyar bírákat és hazai törvények szerinti eljárást követelt; s midőn ez megtagadott volna: a fejedelem neje által megvesztegetett Lehmandragonyos-kapitány segítségével Rákóczi tömlőcéséből 1701. nov. 7-én este kionsont, s lóra kapván — miután hitvese gondoskodásából Magyar-Óváránál révszek és helylyel-közzel hű szolgálói friss paripákkal várták — szerencsésen Lengyelországba menekült. Itt találta a már szintén menekült ügytársát, holtig leghívőbb barátját, a lángeszű s tősgyökeres magyar lelkű gróf *Bercsényi Miklós*-t. — Rákóczinak neje két kis fiával együtt Bécsben őrizet alá

tétetett, Lehman fejét veszté, a bujdosó fejedelemre pedig fej- és jószágvesztési ítélet hozatván, fejére 10,000 arany vérdíj tűzetett ki.

Rákóczi és Bercsényi Lengyelországból újra kezdtek az alkudozásokat XIV. Lajossal, a ki, mihelyt nyíltan kitört a nagy európai háború, pénzzel és fogadott katonasággal segített vala őket. A felső-tiszai nép is ezalatt megúván a számtalan és mindig növekedő zaklatást, csapatostul fegyvert fogott — kivált Rákóczi munkácsi hercegségebeli alattvalói — megtölté az erdőköt s követeket küldvén a bujdosó fejedelemhez, zászlókat kért tőle és esdekel bejövételéért, hogy állna a szabadságért küzdő élére. Rákóczi engedett a felhívásnak; Bercsényivel s Lengyelországból toborzott zsoldosokkal 1703. június 16-án átlépte a magyar határt s a munkácsi erdőségben csatlakozék a fölkelő néphez.

Első csatáját Munkács városa utcáin vívta, a hol élete is veszedelemben forgott; majd Tisza-Becsénél győzött, átkelt e folyón, s mig táborra őriás mérvben szaporodik vala: Kállót és a hajdúvárosokat, ugy Huszt várát megvevte; Bercsényi pedig Várad-Olaszinnál verte tönkre a ráczok hadait. Lehetetlen itt minden diadalt, Rákóczi rohamos haladását, majd hosszas hadjáratait elbeszélni: csak általános vonásokban, a legfőbb momentumokról szólnunk. A fejedelem zászlait a szerencse fennen-lobogtatá, hozzáállott az egész nemesség s a főurak nagyobb része, az őt mindenütt harsogó örömmel üdvözölő népet nem is említve. Rövid idő múlva — néhány ostromzárolt vár kivételével — hatalma alatt állá egész Magyar- és Erdélyország, sőt hadai 1704 elején már Bécs alatt is száguldoznak. Az erősségek közül meghódította Kassát, Munkácsot, Ungvárt, Egert, Szolnokot, Eperjest, Lőcsét, Bártfát, Szepesvárat, Késmárkot, Murányt, Szendrőt, Bajmócot, Érsekújvárt, Nyitrát, Esztergomot, Veszprémet, Kőszegét, Pápát, Székes- és Gyula-Fehérvárt, Pécsét, Csáktornyt, Simontornyt, Sümegyet, Siklót, Nagy-Szombatot, Fogarast, Kővárt, Ecsedet, Ónodot, Szatmárt, Kolozsvárt, Somlyót, a magyar- és erdélyországi bányavárosokat s számtalan kisebb-nagyobb hegyi várat, valamint a csekélyebb erődítési nagy városokat. Ezen helyek részben önkényt tártak előtte kaput, a lakosság ujongva üdvözölvén a várva-várt szabaditót és segítőjét lefegyverezni az idegen őrseget. Még ezek közül is sok zsoldjába áll vala. Ő pedig igyekezék rendszer hadsereget teremteni s az országot is szabadságai teljes élvezetbe visszahelyezni.

Dicsőségének, hatalmának e gyors föl-emelkedésével az erdélyi rendek Gyula-Fehérvártt összegyűlvén, közlekedéssel fejedelmökké választák őt, Leopold pedig kényszerült Anglia és Hollandia közbenjárásával békealkudozásokat kezdeni vele, a melyek azonban néhány heti fegyverszünetnél egyéb eredményre, a bécsi kormány magatartása miatt nem vezettek. E körülmény, s fegyvereiknek folytonos szerencséje csak szorosabban összetartásra ösztönzé a magyarokat, kik 1705-ben a szécsényi országgyűlésen nemzeti szövetséggé alakultak s Rákóczit vezérő-fejedelmökké, Bercsényit pedig helytartóvá választák. — Rákóczi ezen év nov. 11-kén Zsibónál ugyan harcot vesztett: de másfelől seregei a dunántúli részekben roppant diadalokat arattak s Ausztriát és Styriát felbarangolván, rémüléssel töltötték el. Morvába is bebecsapdósának.

Rákóczi tábornokai Bercsényin a fővezéren kívül Bottyán János, b. Károlyi Sándor, gr. Eszterházy Antal és Dániel, gr. Forgách

Simon, gr. Pekry Lőrincz, gr. Csáky Mihály és István, b. Andrassy István, György és Pál, Gyürky Pál, Buday Istv., b. Petróczy Istv., b. Palocsay György, gr. Barkóczy F., b. Sennyey Istv., gr. Mikes Mih., gr. Thoroczkay Istv. és Orosz Pál valának; mig mint brigadérosok Béni Balogh Ádám, Bezeredy Imre, Ebeczky István, Ocskay László, Galanthai Balogh István, Berthóthy István és Ferencz, Kisfaludy György és László, Domokos Ferencz, Babocsay Ferencz, Nagyszeghy Gábor, b. Sennyey Ferencz, Fodor László, Radics Endre, Czelder Orbán, Bagossy Pál, b. Jósika Dániel, Csajághy János, Sréter János, Szent-Iványi János, Esze Tamás, b. Perényi Miklós, Vay László, Ordódy György, Vass Sándor, Szent-Péteri Imre és Nyúzó Mihály vitézkedtek, sok derék ezredessel egyetemben.

Hadserege, valamint minden új és népi-hadsereg, eleinte nem annyira a magasabb hadtudomány kívánalmi szerint vivatni szokott rendes ütközetekben volt előnyben, — bár itt is gyakran jeles vitézséget tanúsítá — mint a portyázó hadjáratokban rendkívül ügyes és fíradhatatlan. Később azonban képzett francia tisztjei: De Salleurs marquis, De Rivier, Le Maire, De la Mothe, Chassant, Bonafoux, D'Absac, Bessonville, Demoiseau s mások a stratégiai szabályokba s vár- és sánczépítésbe és védelembe is meg lehetőségen beleyagorolták őket. Lovassága volt a legkitűnőbb.

Rákóczi 8 évi háboruja alatt a következő nevezetesebb ütközetek vivatnak: a várad-olasi-i, bonczidai, zólyomi, rákosi (Pest alatt), szomolyáni, szent-gothárdi (kettő is), brucki, mosonyi, buda-tabáni, kassai (kettő is), egervári, kocserdi, esobánzi, pápai, a fertő-sopronyi (1706.), sopronyi (1707.), kölesdi, légrádi, bártfai, windschachi stb. *diadalmasok*; a nagy-szombati, sopronyi (1705.), vöröskői és romhányi stb. *kétesek*; végre a koroneói, holdvilági, zsbói, strázniczai (Morvában), *trencsényi és pataki vesztettek*.

A nemzet Anglia és Hollandia közbenjárásával 1706-ban még egyszer megkísérelé a békés kiegyezést. A tárgyalások Nagy-Szombatban folytak; de minthogy a magyar alkotmány teljes egészében leendő visszaállítását és tényleges biztosítását a kormány ezuttal is, mint 1704-ben, vonatkozott teljesíteni: a harc annál nagyobb hévvel megújult; a türelmet és bizalmat végkép elvesztett nemzet pedig, részint elkeseredésből, részint francia igaztók-oknak engedve, az ónodi országgyűlésen (1707.) József császárt trónvesztettnek nyilvánítá s kimondá az interregnumot.

A háború ezután még négy évig zajlott változó szerencsével; mig nem 1710 végén újra fölvetettek a békealkudozások, és ezuttal sikeresen: mivel egyrészt a császár is magyar embert, gr. Pálffy Jánost nevezett ki teljhatalmazottjául, — másrészt a kurucok is az ezen évben őket ért szerencsétlenségeket, s főleg az iszonyúan dühöngő pestis által megtizedelt, megosztott haderejüket tekintve, engedékenyebbeknek mutatkoznak. Rákóczi azonban, az alkudozások folytatását Károlyira bizván, Lengyelországba ment, hogy szövetségessé váljék, nagy Péter czártól, 1707-ben kötött véd- és daczsóvszékük értelmében, segítséget kérjen. A szerencsétlen fejedelem 1711. febr. 21-kén lépte át a magyar határt: *hogy hazáját többé sohase lássa*. Károlyi Sándor ugyanis ezalatt idehaza megköté a békét — kissé túlmérvé jogkörén — s a kurucz hadak 1711. május elsején a Szatmár melletti nagy-majtényi mezőn tartott ünnepélyes Te Deum után hazaoszlának. Lassanként aztán a várak is megnyitják vala kapuikat, legutoljára Mun-

kács, 1711. június 24-kén: mikor már az orosz segítség reménye a Péter czárnak a török szultán részéről küldött hadüzenet miatt végkép meghiusult.

Rákóczi, daczára annak, hogy a szatmári béke fejedelmi címét s roppant terjedelmű birtokait neki és családjának örökre biztosítá: nem fogadta el azt, nehogy az utókor önjavának a hazánál előbbretételével vádolhassa őt valaha. Oda vetette körülbelül *öt-száz ezer* holdra menő uradalmait, pompás kövőreit, kastélyait, s híveinek főbbjeivel: Bercsényi Miklóssal és Lászlóval, Eszterházy Antallal, Forgách Simonnal, Csáky Mihálylyal, Vay Ádámval, Zayval, Mikesszel, Pápay-ékkel, Illosvayval, Kisfaludyval, Zsibrikkel stb. bujdosóvá lön. 1712. novemberig Lengyelországban — gyakran személyes barátja Nagy-Péter czár udvaránál — tartózkodék, majd Daneczában (Danzig) hajóráülvén, felbő Angol, s 1713. januárban Franciaországba vitorlázott. Itt régi pártfogója XIV. Lajos király igen előzékenyen fogadta őt, bőkezűleg gondoskodott róla s övéiről, ugy hogy Rákóczi egész az öreg király haláláig — a ki őt fia gyanánt szerette — fejedelmi fényben élte Párisban, Versaillesban, s a francia udvar ünnepélyeiben, vadászataiban részt vőn. Az utrechti békekongressus alkalmával oda-trekedett, hogy az általános európai békébe hazáját befoglalassa, a mit Franciaország az ő sürgetésére indítványozott is: de az indítványt az államok többsége elvetette, azon okból, hogy a magyarok, nem várva be az általános európai béketárgyalásokat, már előbb megbékültek Szatmárnál.

Rákóczi XIV. Lajos halála után többnyire groisbois-i gyönyörű villájában lakott, csendes magányban; mig nem 1717-ben a porta, Ausztriával kitört háborúja folytán, Törökországba meghívta őt. Ekkor előbb Spanyolországba ment a madridi udvarhoz, majd hajóra szállván, okt. 10-kén Törökországba érkezett. Azonban a béke Ausztriával megkötötték; de a szultán azért vendégét, kit nemes jelleméért s nagy eszéért igen tisztelt és bölcs tanácsait sokszor kikérte, kitüntetésekkel halmozá el, s fejedelmileg gondoskodék róla, állandó jancsárdiszorséget is adván szolgálataira. Rákóczi maga köré gyűjté a bujdosókat, s a Márvány-tenger regényes partján: *Rodoszban* telepedett le, a hol életének hátra lévő éveit buzgó áhitatossággal, irodalmi munkálkodásokkal, vadászattal és esztergályozással tölté. Idehaza pedig a nép őt egyre várta és várta, sőt egy ízben (1734.) csak nevének pusztá hangzására is fegyvert fogott.

Rákóczit a halál rodostói magányában, rövid betegeskedés után, 1735. ápril 8-kán, nagy-pénteken érte utol. Elhunytát hű bujdosótársa, Mikes Kelemen szívrehatólag írja le, azon nagy férfúnak elhunytát, „a kit még ellenségei is nagyán tartottanak.”

Valóban, Rákóczi rendkívüli nemes jellemmel, lelki nagysággal, igazságérzettel és ritka észszel bírt; áldozatkészsége pedig hazája iránt fölülmulthatatlan. 1706-ban József császár először cseh kancellárja gr. Wratislaw, majd Rákóczi saját neje, s végre szeretett nővére Júlia által fényes ajánlatokkal kínálta őt meg: a választás alá eső erdélyi fejedelem helyett német birodalmi örökös uralkodó fejedelemséggel, magyarországi összes javainak megtartása mellett; sőt carta-biancát küldvén számára, az egy Erdélyen kívül minden kívánászt előre elfogadottnak jelenté ki, — csak hogy béküljön. Rákóczi azonban Wratislaw rábeszéléseinek épen ugy, mint legkedvesebjei kérésének és könyvének nem engedve, visszaveté a fényes ajánlatokat, kimondván, hogy bár azok ő reá és családjára nézve rendkívül előnyösek volnának:

de ő nem a maga és családja emeléséért, hanem szerencsétlen nemzete szabadságának visszavivásáért fogott fegyvert, s ennek jo-gaiból egy hajszálnyt sem enged. Hasonlóképp nem fogadé el a lengyelek és Péter czár által neki 1707-ben forma szerint felajánlott lengyel királyi koronát, hogy imádott nemzetét ne kelljen elhagynia.

Ha valami hiba volt ő benne: az tulságos szerénysége volt. Mint katona: rettenthetetlen bátorsága és fíradhatlan vala; mint diplomata: rendkívül ügyes és éleseszű; mint szónok: elragadó; mint ember: igazságos, jószívű, becsületes, nemes, lovagias; mint fejedelem: bölcs és kegyelmes. Társalgásában vonzó, kedves modorával mindenkit megnyert; ehhez járult magas műveltsége s nyelvkeltai nagy jártassága. Magyarul, francziául, latinul és németül tökéletesen irt s beszélt, sőt lengyelül is törökül is értett. Külséjére nézve: igen magas, erőteljes, szép piros arczu, dús barna hajzatu, nagy kék szemű, és rendkívül nemes, majdnem parancsoló tekintetű volt.

Hamvai saját kívánatára dicsőemlékü anyja, Zrinyi Ilona földi maradványaival tettettek egy sirba, Konstantinápoly galatai templomában, a hol ma is feliratos, czímeres márványtábla jelöli nyughelyét; ott aluszsa örök álmát, távol szeretett honától, a mult század legnagyobb magyarjával, Széchenyivel épen egy napon — ápril 8-kán — adá vissza nagy lelkét a Teremtőnek.

Thaly Kálmán.

Saturnus.

az 1867-ik év uralkodó planetája.

A folyó év uralkodó bolygója a *Saturnus*. Valamint nehezen van bolygó, mely a természet szépségét, jelentékénységét és varázsát annyira képviselje, mint a nevezett csillag: ugy aligha csatlakozunk, midőn azt állítjuk, hogy a nép eme kitűnő planetáról igen keveset tud, a mit tud pedig, nagyrészt balvélemény.

Saturnus egy gyönyörű fénygolyó, melynek színe sárgás, s melyet 8 hold s 3 szép ragyogványu gyűrű környez. Átmérője 17,090 mf. és kilencz száz huszonnyolczszor akkora, mint földünk; anyaga azonban nem tömör, s földünknek csak tízed részével ér föl, pályája 200 millió mf. Távolta tehát oly nagy, hogy a kilőtt gyors ágyugolyó 92 év alatt jutna hozzá; a napot pedig minden 29 és fél évben kerül meg egyszer. Saturnus lakói a napot 90-szer kisebbnek látják mint mi, s rájuk nézve a napnak fénye és melege is 90-szer csekélyebb, mint nálunk, ugy hogy ott a leghatályosabb verőfény csak olyan, mint nálunk a pirakodó hajnal. A mondott számítások oly pontosak és határozottak, miképz azokat, mióta csak csillagisme létezik, nemcsak kétségre nem vonhatta senki: sőt a világ minden csillagásza meg a másodperczekben is teljesen megnyugodott, kijelentvén dönhetetlenül: miszerint Saturnus a természet ura által neki kijelölt pályát 29 év, 166 nap, 23 óra, 16 elsőpercz és 32 másodpercz alatt futja meg csak egyszer. Holdjait azonban és szép fehér ragyogványu gyűrűit fegyvertelen szemmel nem láthatjuk; noha ama hatalmas terjű gyűrűk földünk körmérőjét 27-szer felülmulják.

Mint tudjuk, a bolygó uralma minden 7 évben változik.

Saturnus jelvénye 5, alakja pedig egy szakálos ember kaszával, hátán szárnyakkal, jobbja egy elnyelendő gyermekkel; jelenti az időt, mely megemészti és fölflá mindent. Uralkodott utószor 1860-ban, a ki tehát nevezett évben jegyzeteket tőn, ez évben hasznot vehet belőlük; csak-hogy vakon ne hajtsjon rájuk, mert az nem időszámítás, de babona lenne. A régiak az 1-, 8-, 15-, s 22-ik évet, valamint a 3-, 10-, 17- s 24-ik éveket teljesen hasonlóknak hitték, de ugy-e bizony a 7 kövér, meg a 7 sovány év megezáfolta mind ezt? Azért tehát számítsunk, mert némi hasonlat ugyanazon bolygó visszatértevel állhat be, de hogy épen összevágjon, nem lehet senki; elég szomorú évet merithetünk a letűnt száraz és terméketlen évekből.

Saturnus a bolygók közt, mint különben is igen jelentékeny nagyságú, első helyen áll, s ritkán kivehető. A mennyire mi láthatjuk, halavány s homályos színben tűn föl; persze ezt a roppant távol okozza, minthogy a naptól igen messze esik. Természete átlag hideg és nedves: tehát ellentéte a holdnak, mely inkább meleg, mint hideg; de azért a mult évben (midőn a hold volt az uralkodó) május végére mégis elfogyott minden, s noha a hold inkább nedves, mint száraz természetű, mégsem volt kellő időben eső.

A nép, de legkivált azok észrevelele szerint, kik ez érdeken jegyzeteket tőnek, ezen bolygó férfiasan komoly, néha melábus, sőt haragos és ellenséges természetű szokott lenni. Az emberi-ségnek nem barátja, s a természet erejének fejlesztésében nagyon hanyag. Oka persze az, mert hűvös, nedves és szeles természetű; köhögésre, lázra és meghülésre elég alkalmat nyújt; a gazdák, kertészek mérge epejárványban tör ki, a haragos embereket pedig a guta könnyen meg-érinti; nátha, hurut, hasmenés, mely ez évre mindnyájunkat fenyeget, csak ugy kerülhető ki, ha nyakunkra és hasunkra kellő figyelmet fordítandunk. Ezek azonban mind olyan dolgok, melyek máskor is könnyen beíthetnek; de, ha daczára a bolygó ellenséges természetének, óvni fogjuk magunkat, mégsem árthat nekünk. Hogy ellenséges természete világháboruban törjön ki, annyira hi-hető, a mennyiben a mult évi bolygó sem földfaló, sem kaszával nem volt fegyverkezve, mégis vé-rengző háborúnak volt tanuja. Ma a háború sze-szély vagy számítás eredménye, koránsem valamely bolygó kifolyása. Hogy a bolygó halovány sárgás színe pestis vagy járványos nagy betegsé-gek csatlakozni előjele volna, határozottan hinni igen neveltséges dolog lenne; a tavali holdból senki sem olvasta ki a kolerát, színe is elég szép és fehér, mégis kiszedte igen sokfelé a dézsmát. Ha valóban hűvös széllel és fölös nedvvel lép föl, hogy kütge, nátha, hurut, hasmenés, láz, sőt gú-has is uralmat vehet rajtunk, hogy himlő, hogy tupa is pusztíthat bennünk, mind ez könnyen megma-gyarázható dolog.

Egyébiránt régi jegyzetek nyomán sem minden világrész, sem minden ország nem esik, s roppant távola és sokatartó pályafutása miatt nem is eshetik ugyanazon évi uralma alá; s így akár jó, akár kártékony hatása oly határozottan döntő befolyásu nem lehet sem termelésben, sem egészségi szempontból, mert ha csakugyan jelentékeny befolyást gyakorol, akkor ez évre jár a vese-, fül- és fogkövességek, de még inkább azoknak, kik Napoleonnal egy bajban szenvednek.

Ha a bolygó befolyása fölött pálczat akar-nánk törni, több tartományunk ugyanazon időre tett pontos jegyzetét kellene figyelembe venni, legkivált pedig az uralma alá eső országok érde-keiben állana, a nép fölvilágosítására és utbave-zetésére több tartományi jegyzeteinek egybevá-gó vagy eltérő észrevételeit figyelemre méltítani; ily eljárás bizonyára sok babonát és vak hiedelmet eloszlatna, a tudósoknak pedig több gyönyörköt-tető foglalkozási órát nyujtana. Ne higgyük, hogy csak a nép babonás, a babona sokkal terjedtebb uralomra vergődött, hogysen a fényes termékből is ki ne kandikálna; amaz eszménél sem szabad megállapodnunk, hogy az kizárólag a magyar ember sajátja: a ki világot járt, népisimere vergő-dött, igen sok tekintetben egészen ellenkezőt bir felmutatni. A sors nagyon találekony mester, a szív vágya pedig telhetlen, s mindez elég babo-nát szül.

A ki a 100 éves naptárban az ez évi emberek sorsát kutatja, annak el kell keserednie előre, ha benne hisz — mert szerinte nem vár reánk semmi jó. Villongások, ellenségeskedések, tartós nyava-lyák és börtönnel fenyegetőzök; ha ezekhez hozzá vetjük: hogy ama satnya, hüle, himpókös lábú, pupós hátú, gyáva babonás, irigy, nyakas, apró-szemű, ritka szakállú, nyomoru, megvetett és nagyveto emberek, kik ez évek sarjadékát teendik, még azt is fölflájk majd, a mi nincs, akkor csakugyan borzadályos év leend, mert egyévi ilyen termés az emberi fajból egy világot lenne képes betemetelyezni, annál is inkább, mert legna-gyobb részt csalók, alattomosok, cselvetők s iri-gyek lennének.

Tavasznak, a régi jegyzetek nyomán — szá-raz s májusig hideg lesz; mert ápril szép napok-kal kezdű ugyan meg, de vége zordon s hideg leend, nem egyszer hozván veszélyes deret, mi fűvet, fát és virágot fejlesében nagyon fog hátrál-tatni, sőt a gyümölcsben károsítani. Eső többször fog hiányzani, sőt több héten át szárazság áll be.

Nyarunk tulságosan nedves és terméketlen; *

lesznek szép termelő napok is, de a vihar és szakadó eső sokat ront. Az éjek hűsek lesznek.

Az ősz zordon és nedves; a fagy korán beáll; október kemény tél, november nedves és meleg; szelek, viharok nem egyszer zúgnak.

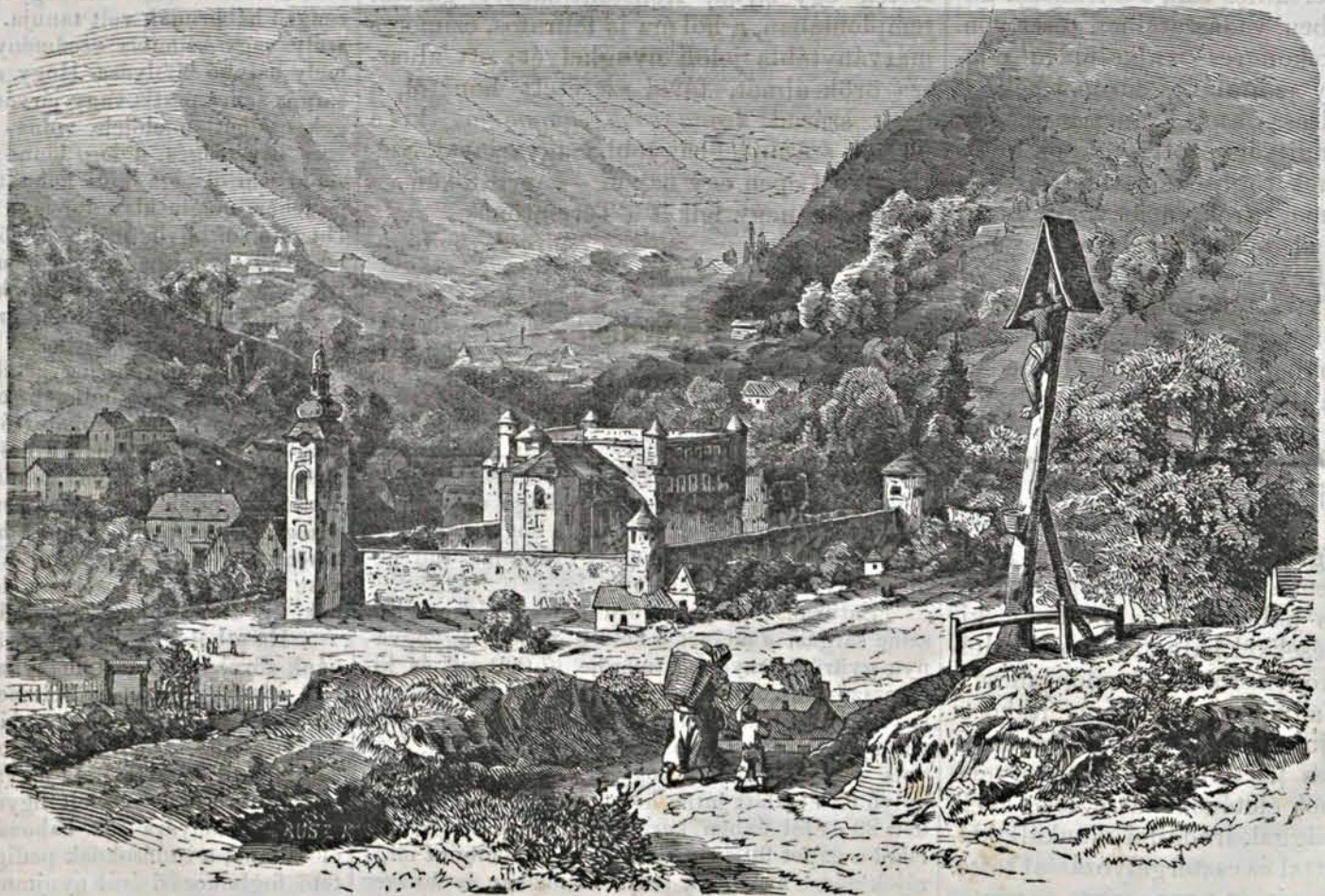
Telünk márczius vége felé szűnik meg. A valódi tél december második felében kezd rá, s aprillig keménykedik; legyen tehát: fa, takarmány, hus, bor, különben nem lehet igazi tor.

Lesz gyümölcs is, kivált körte, szilva; a szőlő még vesszején megrothad, vagy nem érik meg, a mi szörnyűképen veszedelmes dolog lenne; a vetéseket nem igen emésztí féreg, mint más éveken: persze ha a sok eső elmossa, a fagy eldarálja; általában az egészben kevés jót találunk ennyi nyomorra, ennyi szükségre.

E végső sorokat csak azért jegyeztem föl Saturnusról, mert az ez évi naptárak telvék a legszébb, legvigasztalóbb jóslatokkal. Ezekben csalódnai csak oly fájdalmas, mint sűjtő, sőt leverő volna, ha a 100 éves naptár minden jóvendőse megvalósulna. Adja az ég, hogy mindnyájunkra, kiválólag a nép művelésével fáradozókra, minden tekintetben, életben, egészségben, fáradozási méltánylatban, minél több örömben és meglepésben szép és vigasztaló napok virradjanak; ideje lenne már, hogy sokat szenvedett hazánkban szellem és anyag fölvirágozzanak, kedv és lélek vigasztalást nyerjen. *Sárváry E.*

Selmecez vára.

Selmeceznek, mely köztudomás szerint hazánk legnevezetesebb és egyik legrégebbi szab. kir. bányavárosa, nevezetesebb épületei közé tartozik vára, melynek képét fűtő sorok kíséretében már lapunk 1861. évi 44. számában közöltük. Azonban a jelen rajz más oldalról művészileg fölvetett tájképpel tünteti szemünk elé ezen, az újabbkori hadászat előtt már most jelentéktelen erődöt. — Ama bástyákkal kerített régi várba egy magas torony alatti kapu vezetett. Azonban, mint tudjuk, őseink nem is számítottak arra, hogy az ellenség a bányavárosok közelébe jusson, és ily csekély erődök által közvetlen védelemre kényszerítse az aranybányák munkásait. Az alsóbb vidéken fekvő végvázak, mint Léva, Csábrág, Kékkő, Fülel stb. várak tartották a bányavárosok kulcsát, és ezek erődítésére és védelmére fordították a derekasabb gond, hogy a török főlebb ne juthasson. — Ez — mint látjuk — épen eme végvázak (Fülel stb.) eleste korában 1554-ben épült Selmecez új vára is. De azért, mint Richter régi írja, ez is inkább csak a viharok kímélésére, mint a veszély előli menekülésre lett alkalmas. Ezen úgy nevezett új vár azon magas négyszögű épület, mely képünkön négy szegletes toronnyal felszerelve látható. Alapítójának egy nőt (Roessel Borbálát) nevezi a hagyományos történet, mint azt Bél Mátyás nagybecsű földrajzi munkájában följegyzé. A nevezett hölgynek atyja Roessel Rázmán dúsgazdag, tekintélyes polgár és II. Ulászló király alatt kincstári igazgató volt, ki roppantul jövedelmező bányái által az irigység és annyira felgazdagodott, hogy hozzá hasonló magán ember messze földön nem létezett. Ezen kincsűs férfi 1520-ban meghalván, mint végrendelete tanúsítja, összes javait fia *Lőrincz* és ennek nővére *Borbála* örökölte. Azonban *Lőrincz* atyját nem sokkal élte túl. Eképen a roppant kincsnek, gazdagságnak egyetlen örököse Bor-

Selmecez régi vára. — (Kéleti Gusztáv rajza.)

teni, hogy az említett selmecezi új várat saját költségén építteté, habogy nyugtalan életével és dorbézolásaival azt is bűnök barlangjává nem tette volna. A selmeceziek Borbálalakával szemközt akasztókat állítottak, hogy az a bűnök rettentéséül szolgáljon. Ennek árnyéka napnyugtakor és holdas éjeken épen Borbála fényes teremre vetődött. E látvány, főleg ha a bitófának virágai is voltak, kétségbe ejtő a kéjvádas hölgyet, és addig könyörgött a városnak, míg a bitófa másúvá tétetett; igérvén, hogy annak helyére a sziklára várat építend. A vár felépült. Borbála pedig folytatta új élvék közt bűnös életét, míg erejében és kincsében végképen kimerült és szegénységre jutva, kinos nyavalyák közt végre 1575. szept. 15-én bevégzé nyomorult életét. Fenmaradt jegyzetek szerint, midőn szokás szerint hulláját ősei sírboltjába cipelnék, oly vihar támadt, a zápor és jégeső oly dühvel zuhant a temetés kíséretére, hogy az emberek elfutva, a koporsót az utcán hagyták, és eképen a nép hite szerint az egykori dúshölgy oly temetésben, mint ébe számára rendeztetett, sem részesülhetett.

E vár 1680-ban kőfallal megerősítették. A múlt század elején Rákóczi hatalmába esvén, a békekötési tárgyalások gyűléshelyéül is szolgált. Hajdan tizenkét ágyuval volt ellátva, melyekből kettő az új toronyban levő óra-harangba öntetett.

Téli világ.

(Képiünköz.)

Oh azok a kedves, kívül hideg, de belül — a bundában s a szívben — annál melegebb téli idők! És te boldog emlékeztető „zúzos december“, csörgő szános farsang, csikorgó kerék, jégcsapos ház-eresz és deres bajusz, hógolyókkal háboruszkodó gyermekesereg, — s te áldott farkasbunda s még áldottabb boglyakemence, s ti vidám, hosszú esték, kik egybefűztétek a rokon és szerető sziveket — mennyire megfogytoktatok nálunk hajdani jó híretekkel!

Ez idén szépen neki indult a tél első része s karácsonyig ismét egyszer régi józú téli napjaink valának, de azok nem tartottak sokáig, s újév táján a neki szomorodott természet ismét felvette azon határozatlan, se tél, se ősz-féle állapotot, melyben — mint szakavatott hazafiai természetbúvárok állítják — épen 1848 óta, a politikai viszonyokkal párhuzamosan, de folytonosan szenved. Nincsenek többé:

„Üvöltő szélveszek, kővé vált zuhatag,
Sötét holló-sereg, barangoló vadak“.

hanem azt kell énekelnünk a népdallal:

„Beh szomorú ez az ország, beh ködös,
Szomorúság, nyomorúság örökös.“

s mint ismét Tompa mondja:

„A köd... a köd... ez a lebegő szikla nyom.“

Sulyát kell lekemen görnyedve hordanom.“

S lelkünk ily állapotában valóban jól esik, az igazi tél örömeire visszaemlékeznünk s azon reménybe ringatunk magunkat, hogy talán még megoldja magát az ellágyult természet s még ez idén is részletet azon téli örömekben, melyeket régebben vagy magunk is élveztünk, vagy édes anyánk mesélgetéseiből s a költők műveiből ismerünk.

Ez élvezeteket juttatja eszünkbe Irinyi Sándor festőművésznök vázlata után készült mai képiünk is, melyet bővebben magyarázni nem szükséges, s mely a „Téli világ“ feltünőbb tájképeit és hangulatát eléggé élénken varázsolja szemünk elé.

Ott látjuk a zuzmarás tájon a nemes tanuló ifjúság kedvenc kedvtöltését, a szánkázást, kocsolyázást s a hógomolyokból készült elmaradhatlan, idomtalan hó-embert, mely nagyobb gyönyört okoz neki hevült kis közönségének, mint a nagy műértő közönségnek valamely műgyűjteményben a legregebb antik szobor.

Ott látjuk az éles kurjongatással, ostorpatogással és csörgettyűs, csengettyűs lármával vilámbeben tovaszáguldozó szánkázó népséget s eszünkbe jut újra Tompa Mihály egy költői elbeszélése, s benne ez a kép:

„Beállott a farsang, csak úgy reng az utca,
A legénység táncol, a cigány meg húzza;
A sikamló szánon kurjongat a népség;
Menyasszonyért, vagy csak háztisztáit mén még.“

Kancsó mellett ülnek az öreg emberek,
Az öreg asszonyok szólnak, kerítelnek,
Lóftut az a legény, kinek nincs még párja...
— Szóval, egész falu a bolondját járja.“

S ott van egyikfelől a lakadalomba siető cigány muzikus-banda, a mely nélkül sem mire sem menne az egész nászszereg; s mely érezvén a reá várakozó áldott pecsenye-illatot, a hóvatarral nem törődve, buzgón czipeli brugóját, hegedűjét a fagyos országúton magával egész addig, s

Téli világ. — (Irinyi Sándor rajza.)

A hó-ember.
Farsangi szánkázás.
Fonóka.

Utazó zenészek.

Disznótör.

Pusztai látogatók.

Disznó-ölés.

hol a nagy fehér rónaságból a falu nyele kilátszik. — Más oldalról ott leskelődnek a pusztai tanya körül az éhségtől gyötört alattomos téli látogatók is, egy pár termetes farkas képeben, várva a prédát, mely az istállók szelid állatai közül valamiképpen étvágyuk csillapításul szolgálhatna.

Hát az a fonóházi dévaj gyülekezet, mely munkával és tréfával tölti el a hosszú estéket; ezen falusi „cerclé“-k és „soirée“-k, a hol a falu pletykái csak úgy végig örömlöttek, mint a nagyvilági salonokban a nagyobb emberek magánügyei; a hol a mesék, tündérrégek és babonások országában csapong a képzelet s a hol az egész életre szóló szerelmi vagy gyűlölségi szövetségek csak úgy alakulnak, mint a nagy világ társas köreiből!

S ott van végre a magyar embernek egyik legkedvencebb téli mulatsága, a valódi családi ünnepélyre emelkedett dísznő-ülés. Már hetek óta kedvtelve legeltette szemét a gazda s gazdaszonya a szépen gyarapodó hízón, s ime megjött a karácsony s az áldozatok el kell esni! Itt van a fontos percz, midőn a jó indulattal meghízott sertést, alattomos támadás után halálról lekajja egy pár izmos hentes, hogy a lábados döfést reá mérje, míg a vérszomjas gazdaszony még távolból lesi fatálalva a hurkába szánt, frissen párolgó vért a kiszendvedt állatnak. — És estére összegyülekeznek a sógorság és atyafiság; meghívják tiszteletes uramat is, és vígan folyik a dísznő-tor, és megjelenik a poéta is, a ki elmondja Petőfi felkösztöntését:

„Hosszan nyujjon, mint e hurkaszál,
Életünk rokkján a fondál,
S valamint e sültre a mi szánk
Musolyogjon a sors szája ránk.
S pályánk áldásával öntse le,
Mint e kását a zsic özőne,
S életünk fölét ha a halál
Romboló torát megülni száll:
Egy gömböcz legyen a magas ég,
És mi e gömböczben — töltelék!”

A kit semmi vissza nem rettent.

(Történelmi elbeszélés.)

Tudjuk mindnyájan, hogy a rendkívüli bátorság, párosulva főleg szakadatlan kitarással, tiszteletre gerjeszt maga iránt. S kivált ha e kitarást és bátorságot valamely nemesebb czélra, valamely magasabb eszmének szolgálatában látjuk: tiszteletünk méltán csodálattá növekszik.

Az emberiség történelmében nem igen ismerünk alakot, kiből e tulajdonok annyira párosítva lettek volna, mint azon történelmi nevezetességek férfiban, kirol jelen elbeszélésünkben meg akarunk emlékezni. A miért ő kiüzdött, szebb czélja annál embernek nem lehet, — s a mód, a kitarás, a bátorság, melylyel e czél felé tört, valóságosan megbizonyítják, hogy e férfiú semmitől sem tudott visszarettenni.

Szavainkat igazolják az ő hiven előadandó cselekedetei.

I.

Az ökr-hajcsár.

— Haj előre, haj, haj! Nem arra te! Haj ha haj! — hangzék az ökr-hajcsárak kiáltozása, közbe-közbe egy-egy hatalmas ostorpattanás által megszakaszva.

A gulya bögre, szarvait össze-összekonogatva, majd sebesebben iramodva, majd lassabban lépkedve haladott az országúton, s hatalmas porfelleget vert maga körül.

A hajcsárak némelyike magasra emelt bottal riongatta, másika pattogó ostorával terelgette a gulyához azon egyes ökröket, melyek az árokparton csenevész fűre néhánéha kikapadoztak.

Az ilyen gulyahajtásnál mindig sok baja van a gyalog hajcsárnak, s annyira belejő a kiabálásba, hogy sokszor akkor is kiált, a mikor nem kellene.

Hangzott is azért szakadatlanul a hajcsárkiabálás:

— Haj előre, haj, haj! Nem arra te! Haj ha haj!

Ne mosolyogjon a nyájas olvasó, ha erről a csordahajtásról, mint valami történelmi nevezetességről azt mondjuk: hogy ez az 1520-dik esztendő nyáreljén történt, Dániában, a fővárosnak, Koppenhágának közelében.

Meg vagyunk győződve róla, hogy világ szép életében soha senkinek eszébe nem jut vala még háromszáz esztendő múlva is megemlékezni erről a csordahajtásról, a mint hogy más hasonló ezer meg ezerről senki sem tesz említést: ha egy körülmény elő nem fordul itt, a mely körülmény ismét nem egyebé, mint egy fiatal paraszt suhancnak odaérkezése a hajcsárokhöz.

Ez a széles, izmos, fiatal pór-suhanc pedig egyenesen Koppenhága városából jött ki s meglehetősen gyorsan ügöző lépésekkel kísérte egy ideig a szántóföldek dülő-után az országúton haladó gulyát, utóbb azonban az ut egy kanyarulatánál eleibe került, megállt fenn az árokparton, s ott várta be a hatalmas port verő menetet.

— Honnan bátya? — kiálta egyszerre harsány hangon a feléje közelítő gyalog-hajcsárra.

— Jütlandból — felelé ez kissé kelletlenül.

— Hová hajtják ezeket az ökröket?

— A szarvaik után.

— Ejnye de tréfás bátya!

Ezt azután hagyta menni a maga útján. Jött nemsokára a másik, az valamivel nyájasabb arcu ember volt. Ezt is megkérdezte utazásuk czélja felől.

— Lübeck városába — felelé a hajcsár.

— Lehetetlen! — kiálta fel a siheder — hiszen én is odaszándékozom.

— Szabad, elférünk; ha egymás mellett nem, egymás után.

— De nincs ám nekem pénzem olyan messze utra.

— Akkor maradj otthon, öcsém.

— Ejnye beh derék volna, ha megfogadnának hajcsárnak.

— Azt ne tőlem kérdezd, hanem a gazdától.

— Ki a gazda?

— Két német kereskedő. A csorda mögött jönnek lóháton.

— Köszönöm szépen. Isten áldja meg bátya.

A hajcsár tovább ment a maga útján, a fiatal suhanc pedig arrafelé haladott, meről a porfelleget keresztül a lovasok alakját látta közelíteni.

A két lovas nemsokára ott volt a siheder mellett. Ekkor ez, elég illedelmesen köszönté amazokat, s előadta nekik bővebben ugyanazon kérelmét, melyet előbb a gyalog-hajcsárral közölt. A két kereskedő tetőtől talpig végig mérte előbb a suhancot, azután német nyelven egy pár szót váltottak egymással, s végre az egyik töredezett dán nyelven azt mondá az ifjunak: ha megigéri, hogy jól viseli magát, Isten neki, beállhat hozzájuk hajcsárnak, mert emberre van még szükségök, minthogy utközben szándékoznak még itt-ott vásárlani.

Az ifju nagyot ugrott örömeiben s megköszönté alázatosan a sziveséget.

— Mi neved, ficzkó? — kérdé végre a kereskedő.

— Gusztáv — viszonzá a kértézet pillanatnyi gondolkodás után.

— No hát előre Gusztáv öcsém, az ökrökhez, hadd lássam, tudsz-e jól szaladni utánok.

Gusztávnak sem kellett több, neki iramodott a futásnak egy pillanat alatt ott termett a gulya mögött, s már a jövő perczben hatalmas hangon az ő ajkairól is felkelt az a hajcsárkiáltozás:

— Haj előre, haj ha haj! . . . . .

. . . . . Koppenhágától Lübeck városáig meglehetősen sokáig tart az ut, kivált ha az ember gyalogszerrel teszi meg, valami ökröcsorda nyomában. Végre azonban mégis odaérkeztek szerencsésen, s minthogy a kereskedők egészen bizonyosra jöttek, ökreiket csakhamar átadták az átvevőknek s így a hajcsároknak nem volt többé szükség. Kifizették őket, azután elbocsátották, mehet ki-ki arra, a merre akar.

Hanem mióta marhakereskedés van a világon, tudom, kereskedő soha nem bámult annyira, mint a hogy ezek a becsületes német emberek bámultak, mikor Gusztávot, a pór suhancot ki akarák fizetni.

— Hát neked mit adjunk, ficzkó? — kérdé az egyik kereskedő dánul.

— Semmit uram — viszonzá a hajcsár a legtisztább német nyelven — én nem szoktam pénzért szolgálni. Egyébiránt ha becsületes magaviselete által valami jutalmat érdemeltem, legyenek oly szivesek, adják az én részemet becsületes hajcsártársaimnak.

Fogadják uraim legforróbb, leghálásabb köszönetemet.

Azzal, igazán urias módon köszönté a kereskedőket, majdan sietve távozott a város felé.

A két kereskedő szótlánul bámult utána, csodálkozásukban mind a kettő majdnem sóbálványnyá változva.

Gusztáv, a volt ökrhajcsár pedig sietve haladott a város felé, s midőn ennek magas bástyáin belül volna már, a keskeny, tekervényes utcákon egész jártassággal a városháza felé irányzó lépteit. Minden léptenyomán meglátszott, hogy a város nem ismeretlen hely előtte.

A városháához érve, egy pillanatra sem miltáta ennek gyönyörű ódon építészetét, hanem, mint a kinek sürgős dolga van, sietett egyenesen a polgármesterhez.

A lübecki polgármester igen nagy ur volt ebben az időben. Az ugynevezett hanzavárosok között Lübecké volt az elsőség minden tekintetben, s így ez elsőrangú szabad város polgármestere a szó szoros értelmében kis királynak mondható. E tekintélyes hivatal egy bizonyos Bröms nevű polgár viselte ebben az időben Lübeck városában.

Mikor a fiatal ökrhajcsár ott állt már a polgármester hivatalos szobájának ajtajánál: meg nem állhatá, hogy mielőtt belépne, egy futó tekintetet ne vessen pórias öltönyére. Elpirult. Habozott.

— Mindegy! — mondá azután nagy elhatározottsággal — Istenem, segíts!

Benyitott.

— Uram, — mondá, tiszteletteljesen meghajolva a polgárnagy előtt — bocsásson meg, hogy ilyen ruhában alkalmatlankodom.

— Ilyen ruhában? — kérdé Bröms ur, átható tekintetet vetve az ifjura — kitilt-e valakit e hivatal innen ruhájáért?

— Nem, uram — viszonzá az ifju — jól tudom; én nem az vagyok, a kinek látszom.

— Azt is tudom — válaszolt a polgármester mosolyogva. Tudom azt is, hogy ön *Erichson Gusztáv*, a tiszteletreméltó Erichson svéd tanácsosnak fia, a svéd királyok egy ivadéka, a ki Koppenhágából megszökött. Mi a kívánsága, kedves ifju barátom?

Ha valami félórával előbb Gusztáv — a volt ökrhajcsár — sajtáságos magaviselete által bámulatla ragadta a kereskedőket: ugyviszont most rajta volt a sor, hogy bámulatla ragadtassék a polgármesternek ezen nem várt szavai által.

— S ön már tudja mindent, uram? — kiálta fel az ifju meglepetve — ki mondta meg?

— A ki önnel szólni akar — viszonzá a polgármester mosolyogva — a kire önnek várakoznia kell.

E szavak után Bröms ur csemetett, mire egy fegyveres ember lépett a hivataloszába.

A polgármester egyet intett az érkezetteknek s azután a csodálkozó ifjura mutatott.

— Legyen szives követni engemet — mondá a fegyveres, elég illedelmesen, hanem azért elég szigoruan.

Az ifju elhalványodott.

— Uram — mondá a polgármester felé fordulva — nagyságod ki sem hallgatott s már is börtönre vetted? Én . . . . .

— Várja be sorsát nyugodtan — viszonzá Bröms ur komolyan — Isten velünk.

Azután távozást intett kezével. Mit volt tennie az ifjunak? Ment, a merre a fegyveres vezeté.

Egy sikátoron haladtak végig. Itt a fegyveres csinos tiszta szobácska ajtaját nyitotta meg s a fiatal embert belépésre kérte föl.

Gusztáv szomoruan engedelmeskedik.

— Maradjon nyugton, a mig hini fogom — mondá ekkor a fegyveres — Isten önnel.

És aztán rázárta az ajtót, s léptei kongásából észrevehető volt, hogy távozik.

— Mi lesz ebből, mi lesz ebből! — töprenkedék az ifju fogoly, s mintegy önkénytelenül helyet foglalt a szobában levő egyetlen tágas karszéken s könyökét térdére támasztván, szép arcát tenyerébe nyugtatá. . . . .

S mig az ifju gyötrelmes gondolatokba merülve várja a talányának megfejtését, mely aggodalmas sejtelmekkel tölté el szívét: jer addig nyájas olvasóm, emlékezzünk meg néhány szóval azon történelmi viszonyokról, melyek Erichson Gusztávot, a svéd királyok egyik utolsó ivadékat, azon lépésre ösztönzék, melynek a koppenhágai országúton tanui valánk.

A svéd nemzetnek is megvolt az az átka, hogy a mikor legboldogabb lehetett volna, akkor ásta a sírt rendesen magának. A mely országban mindenki ur akar már lenni, ott igen közel állanak ahhoz, hogy másnak szolgáivá legyenek. Így volt ez a szomorú eset Svédországban is.

Az 1520-dik esztendő körül ezen országban nem volt királya, hanem a kormánygyeplőt a nemeslelkű *Sten-Sture* tartá kezében, a legjobb s leghívebb kormányzóik egyike, kik valaha a népnek javára uralkodtak.

S mégis, minden jeles tulajdona daczára, *Sten-Sture*-al sokan nem voltak megelégedve, tudniillik azok, a kik az ő helyét szeretnék volna elfoglalni. Ezen elégedetlenek élén az upsalai érsek, *Trolle Gusztáv* állott, ki, csak hogy ellenfelét megbuktathassa, kész volt a szomszéd Dánia királyát, a zsarnoki önkényről híres, vérengző *II-ik Keresztélyt* meghívni Svédország királyi székére.

Keresztély haladéktalanul megjelent, még pedig egy tekintélyes hadsereg élén, a nehányak által felajánlott országot elfoglalandó. *Sten-Sture* Svédországnak minden hadierjét síkra szállította ugyan ellene, de részint a pártszakadás miatt e haderő nem volt elegendő, részint azon szerencsétlen körülménynél fogva, hogy az első csatában *Sten-Sture* egy ágyugolyó elsodorta: a svéd hadsereg megverett, szétszóratott, egy része pedig elfogatott.

Az elfogottak között volt Erichson tanácsosnak fia, Gusztáv is, Svédországnak egyik legtehetségesebb, leglelkesebb fiatal férfija. Erichson Gusztávot először Dánia fővárosában, Koppenhágában börtönre vetették. Szerencséjére azonban ugyanezen városban lakott egy bizonyos *Banér* nevű tekintélyes, előkelő polgár, az ifju Gusztávnak rokona, ki a midőn az ifjunak bebörtönözését meghallaná, addig járt utána mindenféle

főbb helyeken, hogy Gusztáv az ő kezessége mellett végre szabad lábra állítatott. A becsületes *Banér* hateréz tallért kötött le kezességi összeg gyanánt.

(Folyt. követc.)

Györfy Vilmos.

Egy magyar ember Ausztráliában.

(Eredeti levél Queenslandból.)

Hogy egyes magyar hazánkfiai, az „extra Hungarum non est vita“ régi közmondás mellőzésével, különösen a közelmult két évtizedben Európa minden részeiben s azonkívül hol kisebb, hol nagyobb számmal Amerika, Ázsia és Afrika földjén megfordultak, sőt itt-ott némi vezetésre és szerencsére is vergődtek: az tudva van olvasóink előtt. Annál ritkábban fordult elő azon eset, hogy a roppant távolságra eső ötödik földrészre vetődött volna el magyar ember. Tudunkra csak egy Rechlitz nevű emberj hazánkfia jutott el odáig, sőt több évi ott mulatása után néhány évvel ezelőtt hazáját is meglátogatta, s itt Pesten nálunk is megfordult, de csakhamar ismét visszazért a déli ocean távol szárazföldre, melyet annyira megszeretett s a hol, tudunkra, még egy testvére is várakozott reá.

Most ismét egy másik vállalkozó szellemű magyar emberről van tudomásunk, a ki Ausztrália földjén szállott partra, hogy ott földi szerencsét megkísérthesse. Ez a pesti születésű dr. Kempf József (a Vas. Újság kiadó-hivatali buzgó pénztárnokának, Kúzdí Albert urnak testvére), a ki egy bátor lelkű nő (Szalay Erzsébet) társaságában adta magát a világköriül nagy utra. Levele, melyet magyarországi rokonaihoz intézett, s melyet itt közlünk, érdekes képét nyújtja az ausztráliai viszonyoknak és saját élményeinek.

A 411 immigráns (beköltözőt) a királyi bevándorlási ügynöknek átadván, még az nap délután én és a hajókapitány, Junge János, törvényes vizsgálat (inquiry) elé jutottunk, a hol magunkat igazolnunk kellett. S itt tudotokra kell adnom, hogy én és Szalay Erzsébet asszony vagyunk a legelső magyarok, kik mióta talán a világ áll, e földre léptek. — Kaptam itt a kormányzóságtól orvosi díjam fejében 605 fót, a hamburgi ágénstól 144 fót (osztr. értékre számítva). April 20-kán pedig én és Szalay Erzsébet u. n. *landorder* (összesen 720 fót) kaptunk; ezen földet kell vennünk a kormányzóságtól, melynek azonban teljes birtokába csak 16 hónapi ittlét után léphetünk. Ezen pénzen tehát a jövő hónapban 60 acres földet veszünk a Logan és Albert folyók között; 24 angol mfdnyi távolságra Brisbane városától. 60 acres oly terjedelmű föld, hogy vágatva körülövegására fél óra kívánatik. Ha majd a föld birtokába lépünk, mint *farmereknek* (hanya vagy majorsági birtokosoknak) újabb gondjaink és teendőink lesznek. A föld értéke itt napról napra növekedik, mert évenként legalább is 10,000 német, skót, ir és angol bevándorló érkezik ide.

Midőn Queensland (Királyné országa) fővárosába, Brisbaneba érkezünk, európaiag német berendezésű szállodába szállottunk. Mint orvos jelentvén magamat, márcz. 5-én a queenslandi királyi orvosi karnál, minden vizsgán és szigorlaton újra át kelle mennem; a mi szerencsés megtörténvén, s még az nap délben mint queenslandi angol orvos-sebezés és bölcsészet tudora elismertetvén, az orvosi gyakorlat megkezdésére engedélyt nyertem. Ezt mindjárt azon nap már el is kezdtem, mert Wittgenstein itteni cukrázs fia czombját eltörvén, itt azonnal orvosi segélyemet veték igénybe. — Több közébejött esemény után Brisbane déli részében bizonyos dr. Cunningham házat, butorait, orvosi praxist (itt divat, azt eladni), gyógyszerárát stb. 125 fonton (1500 ft. o. é.) megvettem, miután a doktor mint királyi hajó-orvos Londonba visszautazott. Ezáltal egyszerűs mind két magán kórház orvosi felügyelője is lettem, honnan szintén állandó fizetésem jár. Jelenleg tehát a queenslandi angol gyarmat fővárosában, Brisbaneban igen keresett, gyakorló orvos vagyok.

Kezdetben az én állásom is igen sok nehézséggel járt. Folytonosan három nyelvet kell beszélnem. Utatársómmal magyarul (kezd már kissé angolul is dadogni), legényemmel s a gazdaszony-nal németül, a betegekkel és a többi itteni emberekkel angolul, mert itt más nyelvet nem igen hallani, a németet pedig nem igen szeretik. — Hála az égnek, hogy mi magyarok vagyunk. Hazánkat Afrikában és Ausztráliában leginkább a

Brisbane, Queensland (Északi Ausztrália), jul. 19. 1866. Örömmel ragadjuk meg a kedvező alkalmat, hogy benneteket hogylétükről tudósítsunk. Ezelőtt 3 hónappal irt leveleketek ma kaptuk meg. Reméljük, hogy 3 év múlva ismét jó egészségben látandjuk egymást, amár most 18,600 ang. mfdnyi távolságban épen fölöttetek mint ellenlábások (antipodes) léteztünk. Mindenek előtt néhány sort utazásunkról. Mi 1865. aug. 8-án Kuxhaven német kikötőből, amár nyugoti ellenszél mellett, az Északi-tengerre léptünk. Nem sokára oly borzasztó vihar keletkezett, mely aug. 19-i reggelig tartott, hogy „La Rochelle“ nevű hajónk már az elsüllyedéshez közel állott. *Dover* angol kikötőnél a Csatornából kétszer vettedünk vissza a tenger magaslatára; de *Calais* francia kikötő közelében kapitányunk, Junge János oly ügyesen lavirozott 9 nap és éjjel, hogy hála az égnek urának! mind hajónk, mind életünk megmaradt. Csak hogy igen betegek, sápadtak és soványak lettünk; a hajó borzasztó rázkódása, hanyása, vetése agyunkat s gyomrunkat oly állapotba hozta, hogy éjjel-nappal gyötört a hanyás. Bezzeg a *tengeri kór* nagy nyavalya, melyben én 5, Erzi 9 hétig szenvedtem. A vihar alatt a hajó orra szüntelen víz alatt volt, az árbócok ropogtak, a vitorlák szakadoztak, a kőtelek engedtek, s a roppant hájtózt, mely 16,000 mázsa terhet vitt, csak úgy hanyódot, mint egy lapda! Elmondhatom én is: „qui nescit orare, pergit ad mare!“ Az emberek jajgatása, a gyermekek és nők sirása, a matrások larmája, oly borzasztó disharmonia, hogy, főképp midőn első ízben hallja, még a legerebébb férfi lelkét is megrázza. S ha mi ezt az állapotot előre sejtjük, akkor nincs a világnak az a kincse, a melyért lábunkat a „La Rochelle“ hajóra tettük volna.

Aug. 19-én végre gyönyörű, derült napunk volt. A tenger lecsendesült, s velünk együtt több mint 80 vitorlás és gőzhajó vitorlázott Angol- és Franciaország között. A látvány oly nagyszerűen szép volt, hogy kiállott szenvedéseinket is rögtön elfelejtettük. Folyvást láttuk Anglia partjait, a sok világitó tornyot, katonai lakatanyákat s ágyutelepeket. Ekkor láttuk a világ legnagyobb hajóját, a „Great Eastern“-t (Leviathant) is, melynek három óriási kúrtója van s 400 lányi hosszu; rajta a kapitány telegraf útján vezényel, épen akkor készült az Anglia és Amerika közötti tengeralatti távirdai sodrony lerakására.

Aug. 22-én az Atlanti-oceánra vitorláztunk ki és Madeira szigete felé tartottunk. Itt az Amerikába tartó angol, francia, olasz, belga, hollandi, német és amerikai hajók elváltak tőlünk s mi két

forradalom óta kezdik némileg, legalább nevével smerni, s rendszeresen azt kérdezik: „Ah you are from the country of Kossuth?” (Ah, ön Kossuth hazájából való?) S ha erre azt mond, hogy igen; mindenki megbecsül. Alig hinnétek, hogy mily tisztelőben részesül itt is Kossuth és Deák (az angol az utóbbit Diknek mondja ki), s bennünket sokszor ostromolnak, hogy e két férfi jelleméről és tetteiről beszéljünk nekik. Most már Széchenyi és Jókai Mór nevét is ismerik. Jókai lapja, a „Hon” volt az első magyar nyomtatvány, mely valaha Queenslandba jött. — Az ausztráliai hírlapok (melyek száma 197), de különösen a „Süd-Australische Adlaider-Zeitung” gyakran hoznak híreket szeretett hazánkról. Ez utóbbitan 5 hónappal ezelőtt egy nemzetünket gyalázó cikk volt közölte Bajáról, melyben azt fejtegették, hogy mennyire nincs az ember élte biztosítva Magyarországon, mert ott a politikai partok egymást gyilkolják stb. Olvastuk azt is, hogy Szabolcsban Balkányban valami értekezlet tartott, hogy Szaploneczai, Váradai Gábor követek lettek Máramarosban; hogy a császárné magyarul beszél stb.

Különbön itt az élet egészen szabad; se passzus, se jelenet nem kell; egyenes adó pedig semmiféle sincs, de annál nagyobb az indirekt adó, a vám és harminczad. Így p. o. egy üveg bor 5—6—10 shilling (2—6 ft. o. é.); egy üveg pálinka szintén annyi; szintugy drága a dohány. — Az ország parlamentje april 14-én nyitott meg s épen ma köszönt le az egész miniszterium. Különbön itt most minden kereskedés, minden munka pang. A vasuti munkától egyszerre becsörtököltek el 1600 embert. Az ausztráliai „Union bank” megszüntette fizetését; a parlament épületének tovább építése fennakadt, egy szóval: csupa pangás!

Brisbane városa hegyen-völgyön, s oly nagy területen fekszik, mint London; minden utca vagy legelő, vagy porfelleg. Maga a város, melynek 25,000 lakosa van, igen szép fekvésű. A Brisbane folyó, mely félakkora, mint Pest mellett a Duna, a belvárost körülvezi; mindenütt hajók, bázárók, rakhelyek, szép nyaralók és paloták. A legutolsó munkának is van verandája, salonja, hálószobája (bedroom), szóval itt értik, hogy mi az a comfortable. Főutcája a királynőutca (Queensstreet), mely oly szép szállodákkal és boltokkal bir, a mind különbe-külön Londonban sem lehet látni. Az egész város még csak 16 éves! — A mi házikónk (cottage) 5 szobából áll; van kertünk, szakácsnének, inasunk, lovunk, papagájunk, 2 macskánk, sok tyúkunk stb. Szobáink csendesen vannak burtozva, minden izület és elegáns, a mint magyar emberekhez illik. Az egész várost úgy képzeljétek, mint erdők és kertek közt elszórtva álló villák csoportját. — Az életmód itt egészen más, mint Európában. Reggel 7 órakor kezd virradni, és este 6 órakor rögtön sötét lesz. Nappal igen nagy a meleg, mindenki napernyővel és fűtőállal jár; éjjel pedig oly csipős hideg van, hogy a salonokban külön tüzhelyen mindenütt tüzet raknak. A termés folytonos. Az itteni főtermesztmények: kukorica, buza, keltáposzta, burgonya (10—20 fontos), sárga répa, petrezselyem,

tök, dinnye, banána, ananász és narancs; alma, dió, mogyoró, paprika, foghagyma nincs. Mindent font számára adnak. Egy mársa burgonya a tí pénzetenek mintegy 4—5 forint; a marhahus fontja 8 kr, a birkahús 10—12 kr. A lisztet Indiából, Chinából s Amerikából hozzák, 106 font ára 8 forint. Már most nézzétek a mi heti kiadásainkat. Házbér 15 shill., két cseléd 12 shill., kenyér 6, tej 6, hus 6 shill., összesen 45 shilling hetenként. Kell tehát minden hónapban 24 font vagyis 250 ft. o. é.

Most még egyébről. Épen olvassuk nagy rémulésünkre a hírlapokban, hogy Newcastle mellett, a tengerparthoz közel 15 különféle hajó elvesztett. Különösen sajnáljuk gyönyörű „Cavarrá” gőzösünket, mely Sidney városából 50 emberrel kiindulván, a közölközön szétzúzódnán, mindenestől elvesztett. Az orkán a tengerparton oly irtóztató volt, hogy ilyenre élő ember nem emlékezik. Képzeltetni az oly vihar erejét, mely a tenger vizét 50 ang. mfdnyai távolságra hajtotta be a száraz földre; a hullámok pedig oly magasra emelkedtek, hogy az alattok tatóngó mélységben a parti lakosok a tenger szikláit, fenekét látták! Általános rémulásban vagyunk, mert eddig már 15 hajó van táviratilag jelezve, mely elveszett. — Az én aggodalmamnak még közelebbi oka is van. Dr. Rechlitz eperjesi magyar hazánkfiát Chilonból minden nap várom ide. Már ezelőtt 20 nappal utazott el Melbourneból, pedig a rendes utazás csak 11 napig tart. Különösen ő miatt nagy a mi aggodalmunk.

Tehát, mint mondtam, én és utitársom, Szalay Erzsébet asszony vagyunk az elsők, kik valaha az ausztráliai Queenslandban (Londontól 18,600, tehát Budapesttől 20,000 angol mfdnyai távolságban) a magyar szót hangoztattuk. Ez reánk nézve annyira érdekesebb, mivel az itteni beállításúttal van emberek, az u. n. bushmanok (blackfellows) nyelvének egyes szavaiban már is sok hasonlóságot találtunk a magyar nyelvhez. Pilyen szavai például: kenyer (kenyér), maro (marok), ugorj (ugor), magol (eszik) stb. Ez még közelebb vizsgálatom tárgya lesz. Szalay Erzsébet különösen kedvét találja ezen vad nyelv tanulmányozásában s lelkéket vesz egy Tomy nevű bushmantól, a ki e néptörzs volt királyának testvére. Jöjvőre az ő fotográfáját is el fogom küldeni.

Az Indiai és Csendes óceánban levő szigetekre már többször tettünk tudományos célú kirándulásokat, s megbecsülhetetlen természet-tudományi kincseket, csigákat, kagylókat, madarakat, kigyókat stb. gyűjtöttünk, miket annak idejében Magyarországra szállítottunk szándékoztunk. — Tervünk az, hogy a világ körüli utazásom bevégezze után Debreczenben telepedjünk meg, hogy az ottani kollegium tanuló ifjúságának tudományommal és tapasztalataimmal szolgálhassak s minden itt szerzett gyűjteményemet a haza oltárára lethessem. Fél év mulva Sidneyből Japán fővárosába, Jeddohba vagy Nagasakiba szándékoztunk utazni, s e célból már erősen tanulmányozom a „Japan and her people” (Japan és népe) című munkát, valamint az ottani nyelvet is. Már némi biztosítást kaptam, hogy egy ottani vaspá-

lyánál állomást kapok. — Itt Queenslandban, mint említettem, oly pangás és elégtelenség van, s oly nagy a drágaság, hogy nem igen biztatók a kilátások. Az itteni munkások a kormányzót (governor) s az első minisztert nyilvánosan insulálták, a kalapját bevették s dühösen kiabálták: „In the river!” (A folyóba vele!) Egyik meeting (népgyűlés) a másikat követi; az utcazón s nyilvános helyeken egyes asztalokon aláírási ívek vannak kitéve a kormányzóság ellen. Bezzeg itt is rosszul állanak a dolgok, de talán mégis jobban, mint Európában, különösen nálatok. Elhagyott hazánk sorsa felett is aggódunk. Vajjon lesz-e végre eredménye a magyar országgyűlésnek?

De már be kell zárnom leveletem, mert a postahajó indul. Mindenről írni lehetetlen, mert ahhoz föliások kellenének. Jókai Mór urnak újra köszönjük, hogy a „Hon” című lapját utánunk küldötte. Bezzeg van is itt híre a magyar lapnak! A Páris városához címzett szállodában, az orvosi karban s a postán egyre bámolják, mert ez az első magyar lap, melyet valaha Brisbaneben láttak. Isten áldjon meg mindnyájukat!

Kempff József.

Egyveleg.

(A zsidók elterjedése.) Az egész földön mintegy 1300 millió ember lakik; ezek között mintegy 800 millió pogány, 337 millió keresztény, 156 millió mohamedán és 7 millió zsidó van. Ez utóbbiak közül 3¼ millió lakik Európában. A zsidók legnagyobb számmal vannak Oroszországban, t. i. 1,220,000; Ausztriában van 850,000; Poroszországban 284,500; Németország többi részeiben 192,000; a többiek Európán egyéb országokban elszórtva. Majna-Frankfurtban 16 keresztényre esik egy zsidó, Poroszországban 75-re egy. Szászországban igen kevés zsidó van; Svéd- és Norvégországban igen csekély az arány, itt minden 6000 keresztényre jut egy zsidó. Nevezetes, hogy a zsidók száma Franciaországban, Angliában és Belgiumban, a hol teljesen emancipálva vannak s a polgári és politikai jogot teljes mértékben élvezik, egyre fogy, s oly országokban folyvást szaporodik, a hol e nép kevesebb szabadsággal bír, vagy a hol épen üldözik. — A föld különböző részeiben összesen 33 misszió-társulat van, mely Izrael népének térítésével foglalkozik. Ezekben 200 misszionárius működik, kiknek fele zsidókból állt prózelytárból áll. E század eleje óta mintegy 20,000 izraelita keresztelkedett meg.

(Egy amerikai állam gazdasága.) New-York állam közelebb megbecsültette a területén levő ievő ingó és ingatlan javakat, s e becslésből kintit, hogy azok értéke 1531 millió dollárra van, mely összegből New-York városa 666 millió dollár esik.

(Magas kémény.) Egy glasgowi gyárnak 435 láb magas kéménye van. Kévsz torony emelkedik a világon magasabbra. A szt. István torony Bécsben csak 15 lábbal volt magasabb, míg le nem vettek belőle; most már olyan sincs.

TÁRHÁZ.

Még a 692-ben tartott zsinat (Concilium Trullanum) is tiltotta a pogány mulatságokban való részvételt. Ugyanezt tették a korábbi (633-diki és 566-diki) zsinatok. Ezekben megparancsolták, hogy a keresztények újkor bűjtöljenek, litániákat énekeljenek és az öröm minden nyilatkozatától tartózkodjanak. Sőt, hogy a pogányság megvetését annál inkább tanúsítsák, ez alkalomra valóságos gyűnyepert létesítettek, melynek közönséges neve: Festum stultorum = bolondok ünnepe. Ez ünnepet csak 1444-ben szüntették meg a Sorbonne javaslata folytán.

Legkevésbé sem csodálkozhatunk tehát, ha az első nyolcz század egyházi szónokai új év napján rendszeresen bünbánati és korholó beszédeket tartottak. Az e korbeli legtöbb homília e napot úgy tünteti föl, mint a sátn és pokol ünnepe, mint bálványimádást. Petrus Chrysologus egyik e napi beszédét így kezdi: „Midőn Krisztus üdvösségünkre kegyesen született, az ördög az isteni jószág ellenfeleül azonnal számos és kárhazatos szörnyeteget nemzett, hogy a vallást nevétségessé tegye, a szentséget istenkáromlással változtassa, és Istent dicsőség helyett gyalázással illesse.”

Hasonló ellenszenvet tanúsítottak ez ünnep iránt a görögök. Chrysostomus (Aranyászu János) 387-ben hosszú korholó beszédet tartott újkor azok ellen, „kik az újholdat tartják és a város utcáin végig táncolnak.”

Az első hét századból eredő egyházi beszédekben és szertartási könyvekben semmi nyoma sincs Krisztus körülméletteltség és névadás ünnepeinek. Legrégibb nyomára Nagy Gergely sacramentariumában (602. körül akadunk.) Anyai bizonyos, hogy a 813-ban tartott mainzi zsinat ez ünnepet, mint a körülméletteltség ünnepe, de még nem mint újévet, octava Domini (Az Úr nyolczadnapja vagy octávija) név alatt említi. Mint polgári új év ünnepe csak a 11-dik században jött általános szokássá.

Az újévi szokásokat nem szükséges elsorolni. Tudjuk, hogy ekkor mindenki vagy vár, vagy kap ajándékot. Ezek egyikében vagy másikában mindnyájan részeseülünk, arról tehát hallgatók. A másik szokás, hogy e napon egymásnak szerencsét, áldást szoktunk kívánni. Midőn ezt a lapok olvasói iránt én is teszem, még mindnyájunknak egyhangú ohajtását fejezem ki ez egyszerű szavakban:

Szebb jövődöt a hazának!

Bús idői már valának.

—i—.

Irodalom és művészet.

(Hírlapi-irodalomunkra) az új év kevés változást hozott. A napilapok közül a „Magyar Világ” egy éves pályája után megszűnt, míg a „Sürgöny” szerkesztését jan. 1-én Keckemethy Aurél vette át. Továbbá egy helyi német lap: a „Pester Telegraph” indult meg, melyet Czanyuga József szerkeszt és Birnbaum M. ad ki; e lap fogja közölni német nyelven a hivatalos hirdetések. A hetilapok száma decemberben a Frankenburg által szerkesztett „Pesti Hírlap”-pal szaporodott, s e hó folytán indul meg a „Divatvilág” című havonként kétszer megjelenő szép-irodalmi és divatlap. A dr. Pete által szerkesztett „Egészségi Tanácsadó” megszűnt. Dienes Lajos „Kis Üstökös” című képes gyermeklapra kapott engedélyt, melynek első száma szintén januárban fog megjelenni. Ugyancsak e hó folytán két új füzetes vállalat is indul meg: a „Magyarország” „Képekben” című honimertető folyóirat és a „Világ Tükre”. A vidéki lapok közül a „Zempléni Híradó” szerkesztését Forster R.-tól Karossza Endre, 1861-ki főügyész vette át; a „Hortobágy” főmunkatársaul pedig Szana Tamás van megnevezve. A mult év utolsó felében keletkezett Miskolcon a „Borsod” című új vidéki lap.

(Petőfi műveinek terjedése külföldön.) Sir John Bowring baronet Petőfőtől egy kötet költeményt fordított le s azt ki is adta. E fordítást Vadnay K. a „Hon”-ban ismertetőn, a fordító Vadnayhoz köszönő sorokat intézett, melyekben a többi között azt is írja, hogy fordítását bemutatá az angol királynőnek, ki azt szívesen fogadta, s megígérte elolvasását. A mióta Bowring Petőfi egy kötetnyi verseit bemutatta az angol közönségnek, napról napra több és több lap kezd Petőfőt tüzetesen beszélni; így legközelebb az angol munkások közt legerősebben az a „The Working Man” tárgyalja hasábjain egy hosszabb cikkben. E lapnak főszerkesztője Holyoaks G. F., ki Garibaldiak igen jó barátja, Bowring által fölszólítatván, megkísérelte angolul igen jól értő barátjának Petőfi angol kiadását. Egy másik lap, a „Propter Magazine” fölszólította Bowringot, hogy a magyar népköltészetéről írjon számárá cikket. Ezen cikkkezés azon jó eredményre járt, hogy az angol kiadás elkelt, s Sir Bowring most egy második kiadást készít sajtó alá.

(Az országgyűlési album.) mely a Schrecker által fényképezett országgyűlési tagok arcképeiből álland, huszétig meg fog jelenni. Ez albuma folyvást lehet előfizetni, s a jövedelem egy része az irói segélyegylet tőkét gyarapítja. Bence lesz az albumban a képviselő- és felsőház minden tagjának arcképe. A gyűjtemény nagy terjedelmű levén, olcsóbb árért kisebb albumok is készülnek 100 vagy 200 arcképpel. Az előfizetők az annak idejében megjelenendő névsorból tetszés szerint választhatnak arcképeket. Száz arckép előfizetés után 15 ft., s a hozzá való album 12—25 ft. A képviselőház arcképalbumának címlapja Deák Ferencz, a felsőházé b. Sennyey Pál felsőházi elnök mellképével lesz díszite. Az arcképekre album nélkül is elő lehet fizetni Schrecher fényképeit (bálvány-utca 3. sz.) és Sárkány I. váci-utcai boltjában február hó végeig.

(Deák Ferencz legújabb arcképe.) Marasztóni József derék arcképrajzolónk, kinek művei a legelső külföldi vállalatokéval vetekednek, Deák Ferenczről egy minden eddigénél hübb és művészi kivitelű arcképet készített. A fára rajzolt szép képet Rusz metszette, s a „Magyarország Képekben” című új honimertető folyóirat januári füzetében fog megjelenni.

Egyház és iskola.

(A nagyenyedi ref. főiskola könyvtára és muzeum ügyében) P. Szathmáry Károly tanár melegen fölszólal. 1849. egyik gyászos napján megsemmisültek a tanoda híres gyűjteményei, az azóta alig került vissza egy-két darab. Ujabbak szerzésére a tanoda főgondnok: Mikó Imre gróf ezerekre menőket ajándékozott, de a hiányt folyvást érezni lehet. P. Szathmáry Károly tehát fölszólítja azokat, kik mútani vagy régészeti tárgyak birtokában vannak, hogy a két hazai múzeum mellett ne feledkezzenek meg az enyedi tanodáról se. Nem rendkívüli nevezetességeket, nem mászárna nem sírszobrokat kér, csppán egyes példányokat az itt-

ott felmerülő nevezetességekből. Ezeket a tárgyak megemléstével, becsomagolva, bérmentés nélkül P. Szathmáry Károly tanárnak küldjék. Ezeknek érdekében van, hogy egyik legjelebb tanítványunk, egykor híres gyűjteménye ismét visszanyerje gazdagságát és érdekességét.

(A franciaországi és magyar protestánsok.) A franciaországi evangélikus község-tanács annak idején a magyarországi testvér községet meghívta a mult év okt. havában Párisban tartott általános zsinatra. A debreczeni egyház-kerület a kedvezőtlen időviszonyok folytán a meghívást nem teljesíthetőn, superintendensét felkérte, hogy az ebbeli határozatokat, a párisi községek tudomására hozza. Balogh Péter superintendens urhoz erre a francia zsinat-bizottmánytól egy terjedelmes irat érkezett, mely a francia evangélikusok viszonyainak és törekvéseinek fejtegetése mellett, meglev szavakban fejezi ki a magyar testvér egyházközség s általában a magyar nemzet iránti érdekeltségét. Emeltes van téve ebben a szegényebb magyar egyházközségek számára eszközölt pénzügytéről is, mely eddig 500 frankot hozott be.

Közintézetek, egyletek.

(A Kisfaludy-társaság), mint tudva van, közgyűléseit eddig február 6-ikán, mint azon napon tartotta, mely hítelek keresztelvény alapján, Kisfaludy Károly születése napjával előismerve. Azonban Kisfaludy Dienes urnak e születésnap ügyében kelt s a társaság decz. 29-dikén tartott ülésében felolvasott levele, családi jegyzékek alapján kimutatván, hogy Kisfaludy Károly nem február 6-dikán, hanem 5-dikén született s ugyancsak ez nap. t. i. 5-dikén halt meg édes anyja is: a társaság elhatározta, hogy közgyűléseit, melyek alapszabályilag Kisfaludy Károly születése napján tartandók, ezentel nem február hatodik, hanem ötödik napján fogja tartani, s ehhez képest már a legközelebbi közgyűlést napját is február 5-dikére tűzte ki.

(A szatmárnagyai gazd. egylet) igazgató választmánya jan. 23-án d. e. 10 órakor Szatmárt a városház termében gyűlést tart, mire a t. tagok tisztelettel meghívattak. Farkas Antal, egyli jegyző.

Közlekedés.

(Erdélyi vasut) A piski-petroseni mellékág tervezett a vállalkozók teljesen elkészítvén a kereskedelmi miniszterium elé terjesztették; e szárvonal hossza 10 mérföld s 769 öl s 8.886.302 frt. alapítókét igényel. Terve van véve továbbá e vonal K. Fehérvártól Kolozsvárig vitele; s az erre szükséges engedély megnyerésére a vállalkozók már megtették a kellő lépéseket.

(A Tisza-vaspálya) a mult évben annyit jövedelmezett, hogy nemcsak a részvényes fizet-herők ki teljesen, hanem még a nyert államteléget járó 4% kamatot is képes lefizetni.

Mi újság?

(Új év napján) a képviselőháznak a fővárosban jelenlévő tagjai pártszínezet nélkül nagy számmal jelentek meg az elnök Szentiványi Károlynál, kit társai nevében Eötvös József báró szép beszédét köszöntött. Innen az elnök vezetése alatt a tisztelgő testület Deák Ferenczhez az Angol királynő-höz címzett szállodába ment. Szentiványi Károly tartott üdvözlő beszédet nagy hazánkfiahoz, mire Deák Ferencz a következő szavakkal köszöntötte s viszonzá a hozzá intézett kívánatokat: „Szíves kívánságokat köszönöm, szálljon le reátok és családaitokra is az Isten áldása, adjon nektek boldogságot, s midőn ezt nektek kívánom, kívánom egyuttal a szegény hazánknak is, mert mi nem lehetek boldogabb, ha a hazá nem az. A mult év elején mindnyájan tudtuk, hogy terhes kötelezettség nyomja vállainkat, de hogy e kötelezettség egy év alatt annyira súlyosbodjék, a mint az valóban súlyosbodott, én legalább részemről nem hittem. Anyi mindenféle csapás, anyagi és politikai nyomor ért minket ez évben, hogy azokból, ugy a mint ohajtjuk, kibontakozunk nagyon nehéz; nem mondom, hogy minden remény elmulat volna, csak azt, hogy a kibontakozás nehezebb, mint volt egy évvel ezelőtt. Mi megteszünk mindent, a mit tenni lehet, mi elmegyünk addig, a meddig mennünk szabad, s a

min tul mennünk a kötelesség tiltja. Egyre kérlek titeket, bár mi legyen is fáradozásaink eredménye, legyen az siker, vagy sikertelenség, az elsőben együtt osztozunk, a másodikban együtt szenvedünk, tehát bármint legyen is a jövődöt, mit az Isten mindenhatósága reánk mért, ne vonjátok meg tőlem bizalmatokat, őszinte barátságokat, miután e bizalom és barátság életünk legfőbb büszkesége”. — Alig némultak el a képviselők harsány éljenei, s már a főrendek táblájának tagjai b. Majthényi László bari főispán vezetése alatt, szintén szép számmal jelentek meg Deák Ferencz üdvözlésére. Déli 12 órakor a pesti választók küldöttsége tisztelgett, s nyújtott át egy dísz albumba foglalt bizalmi iratot, melyet igen sokan irtak alá. A bizottság elnöke és szónok Hájós József volt. Kinek beszédére hosszas éljenzés után Deák Ferencz következőleg válaszolt: „Tisztelt barátim! A legbeszédesebb ajándék, mivel polgártársak polgártársukat megajándékozták: a bizalom; és én ennek teljes értékét szívből méltányolom. A fáradozások sulya, s a nehéz kötelességek teljesítésében csak ez egyedül támaszon, mely olykor esőgödéshez közel járó erőmet fenntartani képes, és azon hit, hogy polgártársaim nem a sikerhez, hanem a jó és becsületes tiszta akaratához kötik bizalmukat. Az őszinte akarat nálam nem fog hiányozni, a siker az Isten kezében van. Adjon Isten Özönöknek ez estendőben életboldogságot, szerencsét, jobb viszonyokat; adja Isten, hogy e szegény nemzet a sok csapást egy ideig kipihenhesse, hogy művét folytathassa. Tartsanak meg önök ezentel is további szeretettel; bizalmukat ezentel is ne a sikerben, hanem a tiszta jó akaratban helyezték.”

(Kezgyelmi tény.) A „Wiener Zeitung” vasárnapi száma egy az igazságügyminiszterhez intézett legfelsőbb kéziratos közöl. Ó Felsége 167 fejezencnek elengedte a még hátralevő fogságot. Két élethossziglan elítélt 15 évre kezgyelmezett, s egynek a súlyosbításokat engedte el.

(A Deák-kőr) új helyiségeit mult hétfőn foglalta el. E helyiségek az ur-utcai gr. Karásonyi-féle házban vannak, a hol azelőtt a nemzeti kör volt. Az illető terem díszesen megújították, és igen csinosan vannak felszerelve.

(Az új katonai rendszer) következtében igen nagy számmal jelentkeznek a hatóságoknál oly folyamodók, kik a katonai váltásdíjak lefizetésére engedélyt kérnek, ennél jellemző különösen az, hogy sokan a váltásdíjat még katonai kötelezettség alá nem eső fiaikért, köztök 3—4 éves fiukért is letenni kívánják. Pest városa tanácsa e kérvényeket azonnal rendes tárgyalás alá veszi, s tekintettel arra, hogy a legújabb megállapított hadkiegészítési rendszárl a hatóság hivatlosan nem tudott, az 1000 fnyi váltásdíj lefizetésére a szokásos engedélyeket az 1859. évi unjenczozi pátens értelmében mindaddig kiállitandja, mig e részben ellenkező utasítást nem nyer. Hir szerint a megváltás kérdésében a tárnomester távirati uton felvilágosítást kért Bécsből, a válasz azonban még nem tudatik.

(A sajtóügy vezetése) újévtől kezdve a császári ház és külügyek miniszteriumába megy át, s így valósl azon állítás, hogy Beust báró hivatalba lépékor a sajtó vezetését magának kívánta.

(A párisi világkiállítás ügyében) alakult országos központi bizottmány több oldalról nyilvánított kívánság következtében magvak, czukrárszati, vegyszeti és más üvegekben kiállitható tárgyak számára, a bizottmány hivatalos helyiségében (Köztelek) megtekinthető rajzok szerint készült, jutányos áron megszerezhető egyforma üvegeket ajánl. Ohajtandó volna, hogy az illető kiállító urak ezen üvegeket használják tárgyaik kiállítására.

(Hajók összeállítás a Dunán.) Kalocsa körül a mult pénteken a zajló és sűrű köddel borított Dunán két személyszállító gőzös, az „Elisabeth” és „Johann” összeütközött. Nem vették egymást észre, csak mikor már oly közel voltak, hogy idejök se maradhatót kikerülni. A két hajó magyar kapitányának ügyessége azonban elhárította a nagyobb szerencsétlenséget, s az utasok közül senki nem sérült, bár az „Elisabeth” hajó jelentékenyen meg rongálva.

(Horvát Mihály) külföldi ismerőseitől már bucsut vett, s hazatérését a legközelebbi napokban várják.

** (A „Pester Lloyd“ eddigi lapvezére), dr. Weisz János a múlt év végén visszalépett, s a „Lloyd“ vezetését utána Röthfeld, e lap egyik régi munkatársa vette át.

— (Kisdedővői karácsonyfa.) Decz. 23-án délután 3 órakor Boér Ignác pesti uri-utcai kisdedővi vidám karácsonyfa-ünnepélyt rendezett növendékei számára.

** (Zalaegerszegről) írják: „Főispánunk Fesetics György gróf a megyénkbeli inasgesek segélyezésére, már régebben felajánlott 1000 fton kívül, újabbán ismét 2000 fton ajándékozni, s e nagylelkű tette által az éhnyomorban szenvedőkön segíteni képeskedett.

** (Hontmegyéből) írják a „F. L.“-nak, hogy ott a közbiztonság annyira veszélyeztetve van, hogy sokan óhajtanák a rögtönítélő bíróság kihirdetését.

** (Adóexekutor különös helyzetben). A „Szege di H.“ írja: Azon adóexekutor, ki a Bánságban kegyetlenkedik s e miatt már általános hirre tett szert, a napokban Oroszlámos felé indult, ott folytatandó szomorú mesterségét S im az ottani lakosságból egy nagy csoport, mely jötteknek hírt vette, elébe ment, kérévén őt, mint a kormány emberét, hogy kenyeret eszközöljön ki számukra.

** (Az alsó dunapart kiépítése) alkalmával, a redoute-épület előtt parkot állítanak. E park terve már elkészült s a városi gazdasági bizottmány egyik közelebbi ülésében kerül tárgya lára. Kioszkok és szökőkút fogják díszíteni, s a park csinos fekvése, a nagyszerű panoráma, mi innen kitarul, azt Pest egyik legkedvesebb helyévé fogják tenni.

** (Egy bécsi lap kőszá hírei.) A „N. fr. Presse“ azt írja, hogy Párisban decz. 27-én egy magyar hetilap száma jelent meg, oly lapé, Magyarországban titokban (!) nyomnak, s melynek címe „1849“, s a szakadás mellett harcol. Ugyancsak az u. „Presse“ írja, hogy Bécs irányadó köreiben jól tudják, miszerint Kossuth a porosz megszállás alatt Prágában tartózkodott. Illető helyen már történetek is meghagyások, hogy a prágai rendőrség biztos tudomást szerezzen Kossuth ott időzéséről, és azon egyénekéről, kikkel ott mulatása alatt érintheztek.

(Hajóverseny az oceánon.) Több amerikai hajó tulajdonos óriási hajóversenyt rendezett, mely a múlt hóban ment végbe. A yachtot, melyek decz. 1-jén New-Yorkból elindultak, decz. 13-án érkeztek Cowesbe, Angliába. Tehát 13 nap alatt keltek át, a legrovidebb határidő alatt, mely alatt vitorláshajó valaha így hosszú utat megtett. Mindnyájan nagy örömmel fogadtattak Cowesben, a legelőbb érkezett győztes hajó 180,000 fton nyert.

(Londonból) távirják, hogy a világhírű sydenhemi kristálypalota leégett. — (Sorsközűs.) A bécsi hitelsorsjegyek (Creditlose) január 2-diki huzásánál a 4 főnyeremény a következő számokra esett: 2950. sor. 22. szám; 962. sor. 60. sz.; 1613. sor. 80. sz.; és 2138. sor. 44. szám. (A teljes jegyzékét a Polit. Ujdonságok közelebbi számában közöljük.)

† (Halalozások). Némét Endre, a pest-belvárosi elemi tanoda tanára, ki a főváros ifjúsága magyarosodásában jelentékeny érdemeket szerzett majd félszázados tanítói pályáján, az év utolsó napján 66 éves korában elhunyt. — A budai irdalmasokintézetéből vasárnap temették Lambotte abbát, ki tizenöt év e előtt települt le itt Pesten, s a francia nyelv és irodalom tanításával foglalkozott. Szelid kedélye és műveltsége folytán közbeesülésben részesült. — Kós Ferencz egyh. rádóci ref. lelkész s az őrségi egyházmegye esperese 59 éves korában elhunyt. — Szarka József, sziget ref. lelkész, neje Hatvány Mária gyzos kimultát jelenti.

Nemzeti színház.

Péntek, decz. 28. „Aesopus.“ Eredeti vigjáték 5 felv. Irta Rákosi Jenő. Szombat, decz. 29. Harmadszor: „Lohengrin.“ Regényes opera 3 felv. Szövegét és zenéjét írta Wagner Rikhard. Vasárnap, decz. 30. „Falusiak.“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Szigeti József. Hétfő, decz. 31. „Fenn az erény, nincsen kas.“ Eredeti vigjáték 3 felv. Irta Szigeti. Kedd, jan. 1. „Bánk Bán.“ Eredeti nagy opera 3 felv. Zenéjét szerz. Erkel. Szerda, jan. 2. „Litolff Henry zongoraművész hangversenye és „Nyolczadik pont“ Francz. vigjáték 1 felv. Csütörtök, jan. 3. „Lalla-Roukh.“ Opera 2 felv. Zenéjét szerz. Dávid Felicián.

Szerkesztői mondanivaló.

8375. Debreczen. A köz- és magántárgy híreket nagy érdekességgel olvassuk, de még inkább örvendünk a szives, barátságos érzelmeinek, melyeket jövőre is fenntartani s ápolni ezután is legfőbb törekvésünk lesz. Megjullt munkáddal s a borogó láthatár deádra legjobb reményekkel lépünk át az új évbé, mely legyen mindnyájunkra néve sld és boldogító!

HETI-NAPTÁR. Table with columns for days of the week, months, and specific dates with corresponding events or names.

8376. Weiskirchen (Morva). B. P. A. kérdézet tásulat még nem alakult meg, de tekintélyes töképezések és iparosok vették kezökbe az ügyet, melynek további menetéről lapunk tudósításai utján meg fog ismerkedni.

8377. Tadni vágól! Van benne némi epigrammai é! miert kíván ön még rá tölünk is egy „élez“-et? A kinek magának is van, miert kíván az másót?

8378. Kaloesa. K. P. A. kéziratot elküldtük az illető lapnak. Többször történt már efféle megbízásunk s mi szívesen is teljesítettük mindig. Azonban itt ki kell nyilatkoztatnunk (s szeretnők, ha ezt az illetők mind észrevennék), hogy nekünk a „Regelő“ című regényfolyóirat szerkesztésébe semmi néven revezendő befolyásunk nincs. Azt tartjuk, hogy ezélnak eléggé jól megfelel, de mindössze annyi átyáságban állunk vele, hogy lapunkkal együtt ugyanazon egy nyomdában nyomják. Különböző előfizetési díja (a „Divatvilág“-gal együtt) fél évre 6 ft.

8379. Komárom. St. J. Köszönettel vittük. 8380. Szarvas-Gede. M. F. Igen nagy fába vágta ön a fejszéjét, melyel már sok erős kar hiába küzdött. Nehéz mesterség az a politika és a tandésadás íly zldt állami viszonyokban. Várjuk még a dolgok tovább fejlesét.

8381. N. Enye. M. E. Mintha a múlt világról szólt volna meg egy hang. Onnan csakugyan nem vártuk azt, a kit itt kerestünk. Minden el van intéve kívánsága szerint.

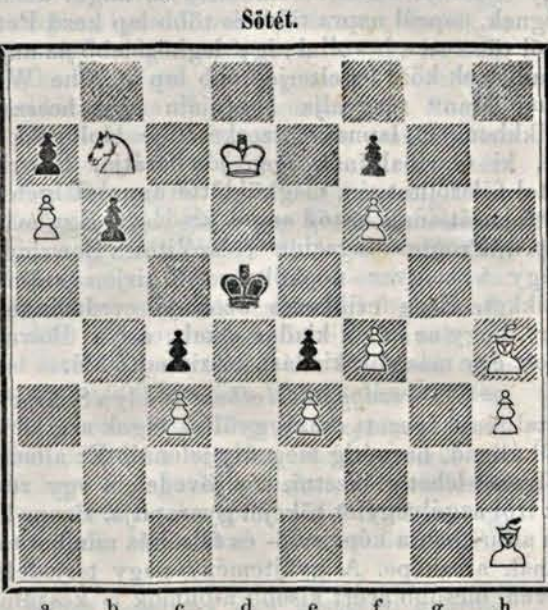
8382. Kendi-Lóna. Üdvözöljük önt az új évben s a szives megemlékezést színtén viszonozzuk. A kérdézet környére az illető helyen megtörtént az előfizetés, de még nem bizonyos, meg fog-e jelenni. Az eddigi részvét még nem fedezi a költségeket. Legrosszabb esetben a pénz vissza fog adatni.

8383. Debreczen. B. F. Nagyszerű közreműködését továbbra is kérjük, a mint a viszonyok engedik.

8384. Rónaszék. P. I. A czikk sorsa felől csak később határozhatunk, ha a sor reá kerül. Addig is szives köszönetet mondunk.

SAKKJÁTÉK.

366-dik sz. f. — Zagyva Imrétől, (Debreczenben).

Világos indul, s 4-ik lépésre matot mond.

A 361-dik számú feladvány megfejtése.

(Góld Sámuelről, Kővágó-Eörsön.) Világos. Sötét. 1. Hd3—c5 . . . . . f3—f4 2. e2—e4† . . . . . f4—e3; 3. Ve8—e4† . . . . . He5—e4; 4. He5—e2†mat.

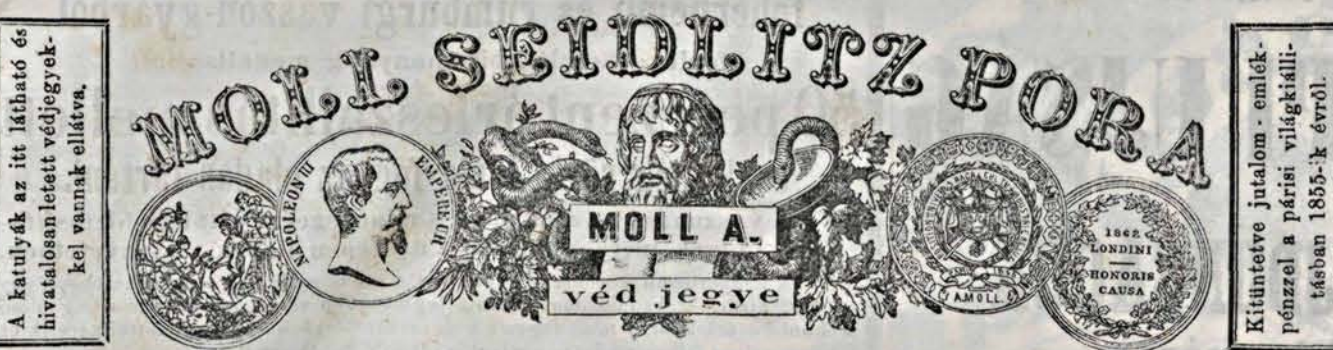
Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Harasztiban: Gr. Festetich Benno. — Miskolcon: Czente József. — Gelsen: Glesinger Zsigmond. — Nagy-Kőrösön: Nemesik Lőrincz. — Jásziskerén: Galambos István. — Jolsván: Czikornyai Dániel. — Vizesréthen: Ter-ray Pál. — A pesti sakk-kör.

TARTALOM.

II. Rákóczi Ferencz (arckép). — Saturnus. — Solmezc vára (képpel). — A téli világ (képpel). — A kit semmi vissza nem rettent. — Egy magyar ember Ausztráliában. — Egyveleg. — Tárház: A kereszténység ünnepei. — Irodalom és művészet. — Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Mi újság? — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő Pákh Albert (Lak. magyar-utca 1. sz.)

HIRDETÉSEK.

Központi szállítási rakhely a „golyához“ címzett gyógyszerár Bécsben.

OVAS. Azt tapasztalván, miszerint a Seidlitz-porok oly használati utasítványokkal adatnak el, melyek saját utasítványaimmal szóról szóra azonosok és saját nevem aláírásával vannak hamisítva, s így kúlaakra néve gyártmányaimmal könnyen összetéveszthetők. — minél fogva azon észrevétellel övök mindenkit ezen hamisítványok megvételeitől: hogy az általam készített Seidlitzporok minden egyes skatulái, valamint az adagok papírjai hivatalosan leteteményezett vedmarkkal vannak ellátva. Ára egy bepecsételt eredeti kataljának 1 ft. 25 kr. — Használati utasítás minden nyelven. E porok, rendkívül s a legkülönbözőbb esetekben bebizonyult gyógyhatásuk által minden eddig ismert házi-szerek között legadhatatlanul az első helyet foglalják el: — mint azt sok ezer, a nagy császári birodalom minden részeiből került s kezeinknél levő hálaíratok a legreálisabban tanúsítják, hogy e porok rögzött szorulásoknál, emésztéshány és gyomorhényél: továbbá: göresök, vese- és ideges bajokban, szivdobbogásban, idegesség okozta fájfájásban, vértóulással, eszós fogfájadalomból, végül hysteriára, bükkorra és huzamos hanyarsa hajlammal stb. a legjobb sikerrel alkalmaztattak, s a legártatóbb gyógyhatást eredményezték. — Az ez értelemben igen is kiterjedt levelezés számos bizonyítványt tartalmaz oly betegek részéről, kik, miután nálok minden, gyakran allopathikus és hydropathikus gyógymód eredménytelenül kimerítettek, ez egyszerű házi-szerhez folyamodtak, és ebben rangtal. egességeknek helyreállítására oly soká eredménytelenül keresett gyógyszer megtelek. — Ez elismerő iratok szerzői között a társadalomnak csaknem minden osztályai, u. m. munkások, tanítók, kereskedők, iparosok, művészek, mező gazdák, tanárok és hivatalnokok, sok gyógyszereszek és orvosok, valamint mindkét nembeli oly egyének is képviselvek, kiknek ezélt meg a leghírhedtebb gyógyforások sok okoztak legkisebb könnyebbülést, és kiknek egészségök csupán csak a Seidlitz-poroknak reudes használata által állítottatott helyre.

A főraktár létezik: PESTEN { TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik szám alatt UHL JÓZSEF ur kereskedésében, gránátos-utczában.

a norvégiai Bergen városból való valódi Dorsch-májhalzsirolaj is. Ára egy nagyobb üvegnek 1 ft. 80 kr., egy kisebbnek 1 ft. a. é.

Az üvegek el vannak látva vedmarkokkal és kimerítők használati utasítással. — Ez az egyetlen faj, mely minden töltés előtt vegytanilag megvizsgáltatik és czinkupakkal elzárt üvegekben küldetik el. — Ezen legtisztább és leghatályosabb májhalzsi-faj a Dorsch-halnak legrosszabb egybegyűjtése és kiválogatása által van meggyerve, és egyáltalában semmi vegytani kezelés alá nem vonatott, hanem a bepecsételt üvegekben levő folyadék egészen epen és azon állapotban van, miként az közvetlenül a természet által nyújtott. — E valódi Dorsch-májhalzsirolaj Európának minden orvosi tekintélye által mint legjelésb gyógyszer a mell- és tüdőbajokban, serophulus és rachitis, köszvény és eszű. idült bőrkütes, szemgyuladas, ideg- és több más bajokban alkalmaztattik.

MOLL A., gyógyszerész Bécsben, „zum Storch“, Tuchlauben.

Vendégfogadó bérbeadása. Az 1867-ik évi január 18-án délelőtti 9 órakor az alulirt hivatal-szobában az e város leggyakoribb közlekedési utczájában fekvő, az „arany szarvashoz“ címzett városi vendégfogadó, mely földszint 2 ét- és 5 egyéb szobából, 1 konyha, s 1 utca felőli boltból, az első emeletben 11 vendégszobából, továbbá 1 pinczéből 25 hordóra, egy istállóból 150 lóra, nagy udvarból, öt egy kocsi-színből, azután az udvar felől 2 szoba, 1 konyha és 1 kamarából, végtére az udvar végén 2 raktár, előbb mázsházából, mellette egy szoba, 1 konyha s egy kamarából áll. — az 1867. év Sz. Mihály-naptól az 1873. évi Sz. Mihály-napig nyilvános árverés utján bérbe adatik.

Berlini kívánók a szerződési feltételeket a városi számvéó-hivatalban mindennap be tekinthetik, s meghívhatnak a főérintett időre 200 ftnyi bánatpénzzel megjelenni. Kelt Sopronban, az 1866. évi deczember 11-én. Klauzer Károly m. k. tanácsnok.

Magyar író külföldön. SZENT-KATOLNA. Kis 8-rét, két kötetben. (392, 315 lap), füzve 4 ft. 50 kr.

TARTALOM: I. kötet: Előszó. München, Berlin, London, Paris, II. kötet. Brüssel, Szüandra Nürnbergben, Edinburghtól Liverpoolig, Abbeville-től Darmstadtig, Bad-Emm, Dieppe, Genftől Badenig, Badeni table d'höie. 1941 (1-3)

CS. kir. kizáról. szabad. Fogpapír, feltalálva Fácányi Armin gyógyszerésztől Pesten.

Ezen a magas egészségügyi hatóságoktól egészen ártalmatlannak nyilvánított szer a fogak épségben tartására, a mely valamint a legelők orvost tekintélyektől, ugyisnté azoktól is, kik azt eddig használták, mint csulhatlan és megtepo hatású ajánltatik, és mely ugy az alkalmazás egyszerűsége, mint az általa elérendő gyors és tartós eredmények folytán, minden eddig fátalált fogszerek között átalános kedveltséget vívott ki magának; kapható valamint aluhevzett feltaláló és készítőnél, ugyisnté l-gtöbb bel- és külföldi gyógyszerárakban. Minden csomag, valamint a használati utasítás is saját aláírásommal van ellátva. Ára: egész csomag 1 ft. fél csomag 50 kr. o. é., postán küldve 10 kr. több.

Főszállítási-raktár: Pesten, Erdő-sor 30. sz. a. T. cz. Fácányi urnak Pesten. Tekintetes ur!

Nt. Benedikovics pesti káplán ur, kivel a gőzhajó szerencsés válék találkoznai, küldött nekem szívességhől 3 szelet fogpapirt, mire ugyan szükségem nem lett, de házmesternőmnek igen, és pedig kívánt sikerrel, mit a tulsó levele irt bizonyítványt tanusit. Engedje az élet ura, hogy a fontos találmány ezereknek használjon, s a szenvedő emberiség javára a tekintetes uraságnak nagy ördmére mind inkább terjedjen! — Fogadjja bonfui üdvözetemet. Kovács Pál s. k. cz. apát és váci kanonok. Ezáltal kérek fél csomagot.

Bizonyítvány. Alulirt jó lélekkel bizonyíthatom, hogy tekintetes Fácányi Armin gyógyszeré z ur fogpapírjából első ízben két szeletet használtam, másuttal pedig csak egy szeletet, de mindig rögtöni, és meglepően jó sikerrel. 1917 (2-3) Szalay szül. Kezeler Erzs. s. k. Vácson.

Hartleben Adolf kiadásában megjelent és minden könyvtárnál kapható P e s t e n:

Hartleben és társai könyvkereskedésében, váci-utca 17-ik sz. a. Egy órai családás! A szabad készelt való szemfényvesztés össze-sege. 1922 (3-3) Bosko, Döbler, Hermann, Hofzinsler és más híres búvészek előadásai nyomán. Magyarozó ábrakkal. Ára 24 kr. Postán bérmentesítve küldve 30 kr.

Közgyülési hirdetés!

Az erdélyi kölesönös jég és tűzkármentő-társulat 1867. január 20-án délután 4 órakor az intézet, b. Farkas-utcai 82. sz. helyiségében közgyülést fog tartani; melyre minden eddigi tagja biztosítottja és ügyvivője, a saját érdekében is megjelenieni ezenel tiszteletteljesen meghívattak. Gyülési tárgy leend: az intézet ez idő-szerinti helyzetét tekintve, egy legfelsőbb helyre felterjesztett s onnét véleményadásra leküldött terv szerint, egy talán újabb megalakuló társulat érdekében vélemény nyilvánítása. Kolozsvárt, deczember 23-án 1866. 1942 (1-3) Az igazgatóság.

Titkos 1886 (6-12) betegségeket

még makacs és üdült bajokat is ugy kórodában, mint magán gyógykezelés folytán több ezer beteg legjobbnak bizonyult mód szerint, sokszor a nélkül, hogy a beteg hivatasában vagy életmódjában változtaték, gyökere-sen, biztosan és gyorsan gyógyít Med. dr. Helfer Vilmos Pest, király-utca 27. sz. Medetzaházbán. 1-ső emelet, délelőt 7-9-ig, délután 1-4 óráig. Feltalálók, ki levelekre azonnal válaszolnak, s kívánatra a gyogy-szerek is megküldetnek.

Régi pénzeket

és mindennemű regiséget, dragakövet, gyöngyöt, szineskövet, aranyat, ezüstöt, ásványokat vesz és cserél a legmagasáron. 1867 (4-4) Régiségek és természetiek irodája. Pesten, Dorottya-utca a Lloyd épületben, 14. sz. a., hol egy nagy választéku raktár mindennemű regiségek, régi pénzek, gombok, övek és mentekötőköl a legolecsóbb áron, ugy-szintén egy nagy raktár ásványok, lep-kék, bogarak, madárbőrök, tojások, s szemüvegek is található.

Titkos BETEGSÉGEK,

ujjonnan keletkezettek 8 nap alatt minőségre nézve 48 óra alatt meggyógyíttatnak dr. FUX J. 24 év óta fenálló rendelési: intézetben, anélkül, hogy a beteg foglalatosságában háborgattatnak Rendel: d. u. 1-4 óráig. Tiszteletdíjjal ellátott levelek a leg-gyorsabban eszközöltenek. Lakása: király-utca, 33. sz. a. 1-ső emelet. 1925 (2-12)

